

Pavics Lázár – Kiss Károly

A fosszilis energiák hazai támogatása

Bp, 2009 október

Készült

a miskolci

***Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány
és a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanácsa***

megbízásából

<i>Bevezetés</i>	4
<i>1. A támogatások elmélete</i>	4
<i>2. Az energia-szektor támogatási rendszere</i>	7
<i>3. Energia-árak és adók EU-szintű összevetésben</i>	8
<i>3.1 A hazai energiaadók alacsonyabbak</i>	8
<i>3.2 A hazai energia-termelés költségei is alacsonyabbak</i>	10
<i>3.3 A villamosenergia végső ára túlzottan magas</i>	10
<i>4. Szénbányászat</i>	11
<i>5. Kőolaj és földgáz</i>	12
<i>5.1 Bányajáradék</i>	12
<i>5.2 A szénhidrogénipar egyéb jellegű támogatásai</i>	13
<i>5.3 A fogyasztóknak nyújtott gázár-támogatás</i>	13
<i>6. Villamosenergia</i>	14
<i>6.1 A termelőknek és szolgáltatóknak nyújtott támogatás</i>	14
<i>6.2 A fogyasztóknak nyújtott támogatás</i>	16
<i>6.3 A keresztfinanszírozás problémája</i>	16
<i>6.4 A CO₂ jogok ingyenes kiosztása - relatív támogatás</i>	17
<i>7. Az energiatermelés során jelentkező környezetterhelés (a költségek externalizálása)</i> 19	
<i>8. Hankook: példa az energián keresztül támogatás negatív hatásáról</i>	20
<i>Összegzés</i>	21
<i>Irodalom és források</i>	24
<i>Melléklet (táblázatok)</i>	25

Bevezetés

Vizsgálódásunk célja az, hogy számszerűen kimutassuk, milyen támogatásban részesülnek a hazai ásványi energiahordozók a termelés, az import és a felhasználás fázisában és ennek alapján hozzájáruljunk annak eldöntéséhez, hogy költségvetési/államháztartási, környezetvédelmi, szociális és versenyképességi/gazdasági szempontból mennyire indokoltak ezek a támogatások, illetve mennyiben lehetséges és célszerű a megvonásuk vagy csökkentésük.

A támogatási politika és gyakorlat mérlegelésénél még további fontos tényezők is szerepet játszanak:

- Gazdaságelméletileg ezek a támogatások kiküszöbölendők, hiszen piactorzító hatásúak és nem közjószágok előállítására irányulnak. (A környezetvédelmi érdek tehát gazdaságelméletileg is alátámasztható.)
- E támogatások kedvezményezettjei – az energiaszektor tulajdonviszonyainak megfelelően – döntően a külföldi befektetők. Nem kell ahhoz a gazdasági nacionalizmus talaján állni, hogy belássuk: a sorozatos megszorítások, gazdasági válság és visszaesés idején e helyzet tarthatatlan, ezen változtatni kell.
- A támogatások gyakorlata csak egy európai-uniós kitekintésben bírálható el korrekten.
- A támogatások leépítése – legalább is rövid távon - komoly versenyképességi gondokat okozhatnak.

Mindazonáltal tanulmányunk a támogatások feltérképezésére és számszerű kimutatására koncentrál, és a környezeti, gazdasági-versenyképességi és szociális vonatkozásokra csak utalunk.

1. A támogatások elmélete

A jóléti közgazdaságtan az alábbi esetekben tartja indokoltnak az állami beavatkozást a gazdaságba:

- ha monopóliumok korlátozzák a versenyt
- ha információhiány lép fel vagy kockázatok jelentkeznek
- ha externáliák keletkeznek
- közjavak előállításakor.

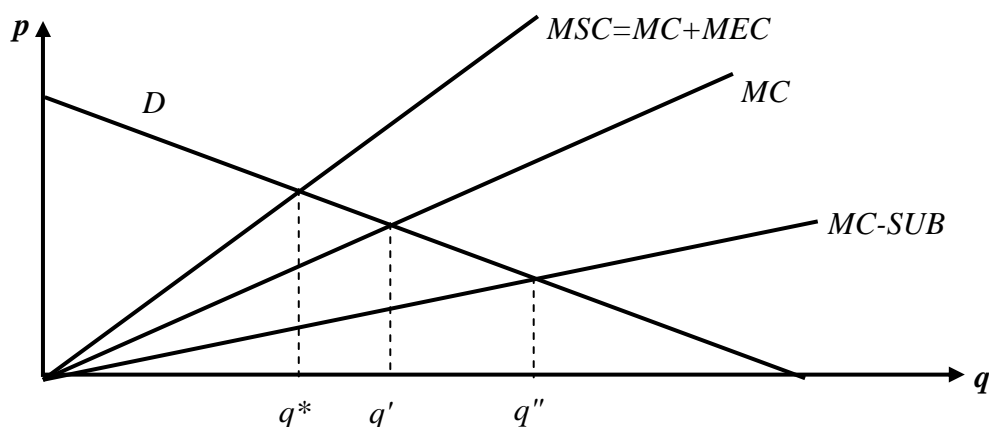
Ezekben az esetekben a piac nem tudja előállítani a társadalmi-gazdasági optimumot, „kudarcot vall”, ezért az államnak be kell avatkoznia. A monopóliumokat fel kell számolni; el kell látni a gazdaságot a szükséges információval és biztosítási rendszerek létrehozásával, fogyasztóvédelemmel kell csökkenteni a kockázatokat. Negatív externáliák esetén, amikor a termelő nem viseli az okozott költségeket, és ezért az optimálisnál nagyobb a szennyező tevékenység volumene, „internalizálni” kell a másnak okozott költségeket. Ha viszont pozitív externáliák jelentkeznek, és a termelő nem részesedik a hasznokból, a termelés szuboptimális lesz. Az államnak ekkor támogatnia kell az ilyen tevékenységet, mindaddig, amíg az el nem éri a társadalmilag optimális szintet. Ugyanez vonatkozik a közjavakra, azok esetében is állami támogatással kell elérni előállításuk optimális méretét.

A fent részletezett eseteket összefoglaló jelleggel piaci kudarcoknak nevezzük. Ezeken kívül akkor is elfogadható az állami beavatkozás, ha az szociálpolitikai céllal történik, vagy a területi kiegyenlítés érdekében valósul meg.

Nem fogadható el az állami beavatkozás akkor, ha az közvetlenül a termelői-üzleti szférában történik meg és a versenyképesség javítása a célja. Globalizált világunkban, amikor a gazdaságban a liberalizáció és a dereguláció elvei uralkodnak, és a cél a versenyfeltételek kiegyenlítése, az ilyen támogatások az egyenlő versenyfeltételek ellen hatnak. Nagyhatalmú nemzetközi szervezetek vigyáznak arra, hogy az egyes országok ne támogathassák saját iparukat, vállalataikat, rontva ezáltal az egyenlő piaci esélyek elvét. Az Európai Bizottság árgus szemekkel vizsgál minden „támogatás-gyanús” esetet, és ha gyanúja beigazolódnak, a támogatás felszámolására szólítja fel az illető kormányt. A WTO hasonló módon örködik a „támogatásmentes” világpiac kialakítása és működtetése érdekében.

Tanulmányunk tárgya a támogatásoknak egy sajátos fajtája: amikor a fosszilis energiák kitermelése, előállítása és forgalmazása, vagy felhasználása részesül támogatásban. Mivel ezen tevékenységek során jelentős környezeti kár, negatív externália keletkezik, az egyedül indokolt és elfogadható eljárás - mind gazdaságelméleti, mind környezetvédelmi szempontból – az lenne, ha az állam e tetemes károk felszámolása érdekében avatkozna be; ha „internalizálná”, azaz az okozókra terhelné a károkat. De nem ez történik; az állam úgy jár el, mintha e tevékenységek pozitív externáliákat állítanának elő, mintha közjavak lennének, és jelentős mértékben és sokféle bújtatott formában támogatja őket. Azaz: az állami beavatkozás (vagy be nem avatkozás) homlokegyenest ellentétes a gazdaságelmélet elvárásaival és a józan gazdaságpolitikai megfontolásokkal szemben is.

Az alábbi ábrán a mikroökonómiában szokásos módon ábrázoljuk a jelenséget:

Itt egy környezetszennyező termék kínálatáról és keresletéről van szó. A kínálati görbét (MC) a magánhatárkölség határozza meg, de mivel e tevékenység másnál jelentkező kárt is okoz, a magánhatárkölséget meg kellene növelnünk az okozott kárral (MEC), és társadalmi határkölséggel kellene számolnunk (MSC). Ez esetben a feltolódott kínálati görbe q^* -nál metszené a keresleti görbét, ami csökkenést jelentene q' -hoz képest. Azaz: az állami beavatkozás így érné el a célját: csökkentené a környezeti kárt okozó termelés kínálatát. (A q'

esetünkben „piaci kudarc” – a piac önmagában nem képes a társadalmi optimumot megvalósítani.)

De ha az állami beavatkozás nem ilyen jellegű, hanem ezzel ellentétes, azaz ahelyett, hogy ráterhelné a környezetet terhelőre az okozott kárt, még támogatja is, az ellenkező eredmény jön létre: a támogatás (SUB) csökkenti a magánhatárköltiséget, és ezzel lefelé tolódik el a kínálati görbe, q'' -nál metszi a keresleti görbét, és így ahelyett, hogy csökkentené a környezeti kárt okozó tevékenységet, növeli azt. Ezt az esetet nevezzük „szabályozási” vagy „intézményi kudarc”-nak. Megjegyezzük, hogy nem csak a rosszirányú állami beavatkozás okozhat ilyen helyzetet; az adott esetben szükséges állami beavatkozás elmaradása is ide vezet. Azaz az is támogatásnak minősíthető, ha az állami nem avatkozik be a negatív externália internalizálása érdekében. (Ábránkon: ha nem csökkenti a szennyező termelés volumenét q' -ről q^* -ra.)¹

Mikroökonómiai értelemben a közjavak előállítására akkora összeget szabad fordítani, amekkorát a belőlük származó egyéni határhasznok összege tesz ki, az externália internalizálása pedig az externália optimális szintjén bevezetett adóval érhető el.

Az állami közkiadások klasszikus esete a minimális (vagy „éjjeliőr”) állam funkcióinak az ellátása. Ez nyilvánvalóan közjavak előállítását szolgálja. Az externáliák meglétéből fakadó piaci kudarcok és a közkiadások fokozásával elérhető pozitív externáliák kezelése (a monopóliumok és az információhiány eseteivel együtt) már a „közepes” funkciókat ellátó állam hatókörébe tartoznak. Ezek a pozitív externáliák generálását szolgáló támogatások közgazdaságilag indokoltak. A kételyek az állami szerepvállalás további kiszélesedése során merülnek fel. Az „aktivista” állam ugyanis ágazati politikákat fogalmaz meg és támogat költségvetésből, foglalkoztatásnövelő és gazdaságélénkítő feladatokat lát el és finanszíroz, csődbejutott ágazatokat, esetleg nagyvállalatokat ment meg, gazdasági depresszió sújtotta vidékeken élénkíti az üzleti tevékenységet.

Hogyan dönthető el, hogy ezek a támogatások indokoltak-e? A közgazdaságtan szigorú elvei alapján állva csak az a támogatás indokolt, amely közjavakat állít elő, és csak addig a mértékig, amíg e közjószág előállítása a magántevékenység számára nem kifizetődő. Egy szellemes megállapítás szerint ahol externália van, ott támogatásnak vagy adónak (negatív támogatásnak) is kell lennie, de ahol támogatnak valamit, ott nem biztos, hogy externália is van.

A nem közjószágokat előállító támogatásokkal szemben a közgazdaságtan három alapvető kifogást támaszt: (1) torzítják a piaci versenyt, (2) rontják a hatékonyságot (amennyiben ott, ahonnan a támogatás alapjául szolgáló összeget elvonták, a felhasználás hatékonyabb lett volna) és (3) a támogatott termék vagy szolgáltatás kínálata rendszerint túlmeleg a társadalmi optimumon, ami nemzetgazdasági szintű jóléti veszteséget okoz. Csak újabbekeletűen derült fény arra, hogy a támogatások „kontóját terhelik” azok a környezeti károk is, melyeket a környezetre káros, támogatott tevékenységeknek a kiterjesztése okoz.

Jan Keppler nyomán a támogatások háromféle hatását különböztethetjük meg:²

- közjószágot előállító hatás: amikor pozitív externáliákat generálunk a magántevékenység támogatása által;

¹ Lásd erről: Kiss Károly: Zöld gazdaságpolitika, XI/1. pont. web, 2009.

² Keppler, 1996, 196. old.

- hatékonyság-csökkenés: mely az adók kivetése során, valamint akkor keletkezik, amikor eltorzul a támogatott termék piaci fogyasztása;
- közjavakat károsító hatás: ha a támogatás révén negatív externáliák keletkeznek (károsodik a környezet).

Ebből az következik, hogy a támogatás csak az első esetben lehet indokolt. Ha nem ilyen támogatással állunk szemben, „semmi sem indokolja, hogy az fennmaradjon, viszont legalább két erőteljes érv szól az eltörlése mellett” – állapítja meg szellemesen Jan Keppler.

A „kettős hozadék” elve (*double dividend*) ebben a vonatkozásban is felmerül: a környezetileg káros támogatások csökkentése vagy megszüntetése nem csak a környezet védelmét szolgálja; a többnyire túlterhelt költségvetéseken és államháztartási mérlegeken is segít.

A magán- és közjavak között nincs áthidalhatatlan különbség. Az idő múlásával és a műszaki fejlődéssel egyes közjavak és szolgáltatások költsége oly mértékben csökkenhet (pl. az energia-előállítás, vagy az információ-feldolgozás), hogy az a magánszektor számára is kifizetődővé válik. Monopolizált technológiák úgy elterjedhetnek, hogy megszűnik a monopolhelyzet. A támogatások ekkor feleslegessé válnak. Revideálásuk tehát időről-időre indokolt.

A támogatások közgazdaságtanilag tehát annyiban fogadhatók el, amennyiben a közjavak előállítását és az infrastruktúra fejlesztését szolgálják,³ valamint pozitív külső hatásokat generálnak. Egy olyan támogatás, amely a közjavak előállításáért jár (kompenzáció), nem lehet piacavaró, hiszen a közjószág előállítója nem részesült kedvezményes elbánásban, hanem csupán ellenszolgáltatást kapott tevékenységéért. A versenysemlegességet ez nem zavarja, ellenkezőleg; az lenne piacavaró, ha a közjószág termelőjét nem fizetnék meg tevékenységéért.

2. Az energia-szektor támogatási rendszere

A hazai energia-szektor támogatásának rendszerét több szempontból is vizsgálhatjuk:

- hogyan aránylanak energia-áraink a nyugat-európai energiaárakhoz
- milyen mértékben történik meg a bányajáradék, ill. az importjáradék elvonása
- melyek azok a bevételek, amelyek valójában (közgazdasági alapon) nem a vállalati szektort, hanem a költségvetést/államháztartást illetnék meg
- milyen mértékű az a környezeti kár, amelyet a fosszilis energiahordozók okoznak, és amelyet a gazdaságpolitika nem internalizál
- egyébek...

E támogatások legfontosabb tételei és formái:

- a szénhidrogén-termelés input-árbázison és
- az alacsony bányajáradékon keresztül történő támogatása,

³ Keppler különbséget tesz a közjavak előállítását indokló pozitív externáliák, valamint az infrastruktúra által generált hasznok között. Ez utóbbiakat "megelőlegezett belső hasznoknak" (anticipated internal benefits) nevezi. Keppler 1996, 194. old.

- a villamosenergia-termelés és elosztás támogatása ár- és költségoldali tényezők alapján,
- az energia-termelés során keletkező környezetterhelés externalizálása.

Emellett még sok más egyéb, kisebb jelentőségű tétele is van a támogatásnak, pl.

- a CO₂-kvóták 95%-ának ingyenes kiosztása,
- a lakossági gázár-támogatás,
- a villamosenergia-import járadékának el nem vonása,
- a külföldi beruházók ingyen kapták meg a piacot, stb.

3. Energia-árak és adók EU-szintű összevetésben

A hazai makrogazdasági feltételek és körülmények miatt a támogatások eleve magasabbak: nálunk alacsonyabb a munkaerő költsége, alacsonyabbak az adók és alacsonyabb az energia előállítási költsége is. Ezzel szemben magasak, egyes esetekben magasabbak az energia-árak.

3.1 A hazai energiaadók alacsonyabbak

Az EU adózási trendjét bemutató EUROSTAT kiadvány adatai szerint az egy tonna kőolaj egyenértékre számított, végső fogyasztásra vetített adó 2006-ban az EU-27 országok átlagában 197 euró/toe volt, Magyarországon pedig csak 104 euró/toe, vagyis 47,2 %-kal alacsonyabb. (Lásd az 1. sz. táblázatot a mellékletben.)

Az energiaadók alakulását az infláció országoként eltérő üteme jelentős mértékben befolyásolja, illetve az adók valorizációját késlelteti. Az EUROSTAT vizsgálata szerint, minden ország késleltetve valorizálta energiaadó mértékét. 9 EU országban a 2000. évi bázis-szinthez viszonyítva, az EU-27 átlagához viszonyított lemaradás 50 %-ot tett ki, vagy azt meghaladta. Magyarország lemaradása 2006-ban 50,6 % volt. (Lásd a csatolt 2. sz. táblázatot.) Tehát a csatlakozás óta az energiaadókban közeledés nem történt, sőt kisebb lemaradásba kerültünk.

Az EUROSTAT tanulmánya szerint⁴ 2007-ben az energiaadók GDP százalékában kifejezett szintje az EU-27 országokban 1,8 %-ot tett ki, melyből az üzemanyagok adója 1,4 % volt. Magyarországon 2007-ben az összes energiaadó 2,1 %-ot tett ki, melyből az üzemanyagok adója 1,9 % volt.⁵

Az adóvalorizációnak a *fogyasztási adók* terén való hazai lemaradásában az üzemanyagok jövedéki adójának eddigi alakulása szolgál mintapéldául. Magyarországon a viszonylag magas belső infláció ellenére az üzemanyagok jövedéki adója 2002 július 1-től 2009 június 30-ig benzinre 103,50 Ft/liter, gázolajra pedig 85 Ft/liter értéken maradt. A csatolt 3. sz. táblázatban dokumentumokkal alátámasztott számítások szerint az üzemanyag fogyasztását 2008-ban már 224 milliárd forinttal támogatták. A 2009 július 1-től már bejelentett jövedéki adó emelések ellenére 2009-ben 240 milliárd forintra nő a támogatás mértéke. Az EUROSTAT kiskereskedelmi forgalom volumenére vonatkozó legújabb adatai szerint az Európai Unió huszonné tagországában 9 százalékkal csökkent az üzemanyag-fogyasztás

⁴ EUROSTAT, Statistics in focus, 72/2009

⁵ Taxation trends in the European Union”, DG TAXUD 92/2009-22 June 2009.

volumene az idei év első hét hónapjában a múlt évhez képest. Ugyanakkor Magyarországon a válság, a jövedelmek és a munkahelyek számának csökkenése ellenére a benzin és gázolaj fogyasztás volumene 2009. január és július közötti időszakban 0,7 százalékkal nőtt, a tavalyi év hasonló időszakához viszonyítva.

4. sz. táblázat

Energiaadók összefoglalója

Megnevezés	Érték milliárd Ft, folyó áron			
	2007. tény	2008. tény	2009. előirányzat	2010. előirányzat
1.) Ökoadók	19,9	25,2	24,5	25,9
<i>Ebből:</i>				
Energiaadó	11,9	14,8	15,0	16,4
Környezetterhelési díj	8,0	10,3	9,5	9,5
2.) Energiaellátók jövedelemadója	0,0	0,0	30,0	20,0
3.) MOL befizetés összesen	111,4	114,5	90,9	44,4
<i>Ebből:</i>				
Gázkompenzáció	82,0	78,4	60,0	0,0
MOL bányajáradék	29,4	36,1	30,9	19,4
MOL befizetés				25,0
Összesen (1+2+3)	131,3	139,7	145,4	90,3

Megnevezés	Érték milliárd Ft, 2008. évi áron			
	2007. tény	2008. tény	2009. előirányzat	2010. előirányzat
1.) Ökoadók	21,1	25,2	23,4	23,8
<i>Ebből:</i>				
Energiaadó	12,6	14,8	14,4	15,1
Környezetterhelési díj	8,5	10,3	9,1	8,7
2.) Energiaellátók jövedelemadója		0,0	28,7	18,4
3.) MOL befizetés összesen	118,2	114,5	86,9	40,8
<i>Ebből:</i>				
Gázkompenzáció	87,0	78,4	57,4	0,0
MOL bányajáradék	31,2	36,1	29,5	17,8
MOL befizetés	0,0	0,0		23,0
Összesen 2008. évi áron	139,3	139,7	139,1	83,0

	1,061		1,045	1,045*1,041
Fogyasztói ár	108,0	106,1	104,5	104,1
Fogl., ezer fő	3926,2	3879,4	3786	3700

Forrás: PM, költségvetési zárszámadások és 2010. évi előirányzat

Az *energiatermelő* szektor adózását és adójellegű teljes befizetéseit összességében vizsgálva 2010-re óriási visszalépés számszerűsíthető. A 4.sz. táblázatban részletezett befizetések

összege 2007-ben 131 milliárd Ft volt, 2008-ban közel 140 milliárd Ft, majd 2009-re 145 milliárd Ft-ra lett előirányozva, ami valószínűleg nem fog teljesülni. 2010-re pedig érthetetlenül alacsony, 90 milliárd Ft-os összeget irányzott elő a költségvetési törvényjavaslat. (2008 nyár végén az olajár rekordmagasságot ért el, de előtte és utána lényegesen alacsonyabb volt; az éves átlagárakban nincs kiugró változás.) A kőolajárak várható alakulását illetően a szakértők 2010-re a 2007. évi szinthez hasonló prognosztizálnak. A válság és az infláció hatását is figyelembe véve, mintegy 130 milliárd forintos befizetés lenne indokolt, ezért befizetési oldalon összesen 40 milliárd forint összegű „adólazítás” állapítható meg.

3.2 A hazai energia-termelés költségei is alacsonyabbak

A hazai energia fajták, ezen belül a vezetékesek tényleges termelési költségei alacsonyabbak, mint az EU-15 országokban, amelyekből a „privatizált” hazai szektor tulajdonosai származnak. Ennek egyik tényezője az alacsonyabb bérköltség.⁶ Emellett az energia-továbbítás vonalas vezetékeken történik, melyeknek fajlagosan magas területigényessége miatt fontos a föld ára, mely hazánkban mintegy tizede az EU-15 országok átlagához viszonyítva.

A hazai termelési ár alacsony szintű és viszonylag állandó. Ehhez képest a világpiaci magas és növekvő. Mivel árbázisul az utóbbi szolgál, ha az állami elvonás nem növekszik, a növekvő különbség egyben növekvő támogatást jelent.

3.3 A villamosenergia végső ára túlzottan magas

Az energia, elsősorban a villamosenergia végértékesítési ára – sorozatos hatósági közreműködésnek tulajdoníthatóan – túlzottan magas lett. Az EUROSTAT adatai szerint (lásd a csatolt 5. és 6. sz. táblázatot) a *háztartási célú* villamos energia ára Magyarországon (0,1277 euró/kWh) 2008-ban 7,7 %-kal volt magasabb, mint az EU-27-ek átlagában (0,1186 euró/kWh). A 2009. évi hazai árat (ELMŰ 2009. augusztus 1-i árszint), mivel még nincs az EU-27-ek átlagára adat, a német árhoz viszonyítjuk, melyhez képest a hazai ár, 14,6 %-kal magasabb.

A devizaalapú összehasonlításon felül fontos mutató a vásárlóerős paritású árak aránya. Az EUROSTAT és a KSH az Európai Összehasonlítási Program (ECP) keretében kiszámította a fogyasztói árak színvonalának vásárlóerős paritású mérőszámait, vagyis a harmonizált fogyasztói árakat, azok összehasonlítható szintjét, és indexét. E mérőszám szerint a hazai háztartási célú villamos energia ára az előzőnél jóval magasabb, pld. a francia szint több, mint kétszerese.⁷

⁶ Az EUROSTAT 72/2009 Statistics in focus c. kiadványa szerint 2006-ban az energia szektor egy főre jutó személyi ráfordítása EU-27 átlagában 46,7 ezer euró volt, Magyarországon 20,4 ezer euró, a piacvezető Németországban pedig 74 ezer euró. Tehát a hazai bérköltség szintje közel 1/4-e a németnek. A felső szélső értéket Belgium képviselte 105,6 ezer euró/fővel, a legalacsonyabb értéket pedig Bulgária, 6,8 ezer euró/fő értékkel, ez utóbbi 2005. évi tényadat volt.

⁷ „2008 második félévben (az éves szinten 2500 és 5000 kilowattóra közötti fogyasztású, háztartásokra jellemzőnek tekintett Dc fogyasztási sávba tartozó) fogyasztók számára 100 kWh villamos energia az unió átlagában 16,73 euróba került, 9,6 %-kal többre, mint egy évvel korábban. (Az unió átlagára vonatkozó definíció szerint 1 euró=1 PPS.) Magyarországon az áram díja 23,1 vásárlóerős-egység (PPS) volt; az áramdíj minden tagországban alacsonyabb volt a magyarországinál, a skála másik végén a franciaországi 10,99 PPS található.” (Forrás: KSH Jelenti 2009/7, Időszaki információk)

Az *ipari célú* villamos energia áraknál is hasonló a helyzet: 2008-ban a hazai ár az EU-27 országok átlagát 27,2 %-kal haladta meg.

Megdöbbenő a mintegy *négyszeres eltérés* a 2009. augusztus 1-i hazai háztartási célú ár (0,1605 euró/kWh) és a Pakstól átvett, illetve kifizetett mintegy 0,040 euró/kWh között. Ez azt mutatja, hogy a forgalmi szféra tulajdonváltása, amit privatizálásnak neveznek, óriási mértékű, aránytalan költségnövekedéssel járt, ami mögött nagyarányú profit realizálás, illetve kiáramlás áll. Az EU adatok ezt bizonyítják.

Az állami tulajdonú Paksi Atomerőműben viszonylag alacsony költséggel termelt villamos-energia haszna az államot illető járadéknak tekintendő, és elfogadhatatlan, hogy főleg külföldi tulajdonú cégek javára áramlik át, keresztfinanszírozás formájában, azok profitját növelve. (Ezt a fenti adatok egyértelművé teszik.)

4. Szénbányászat

A szénbányászat igen sokoldalú támogatásban részesült és részesül. A bányák tömeges bezárása során a volt szénbányászok legnagyobb része *korkedvezményes nyugdíjba* mehetett, ami ágazati szempontból a szénbányászat támogatásaként kezelendő. Ez a 90-es évek elején az akkori áron több milliárd forinttal terhelte a nyugdíjalapot. Miután ez a központi költségvetés kötelezettsége, azt megtérítette a Nyugdíj Alap számára, így ezzel az összeggel is csökkent az alap egyre növekvő hiánya. A 2006. évi törvényjavaslat összesen *6235 millió forint* összegű kiadást irányozott elő a bányászok *korengedményes nyugdíja*, *szénjárandóság kiegészítése* és *kereset-kiegészítése* címen. 2005-ben ezen a címen még csak 5751 millió forintot folyósítottak. A 2007. évi költségvetési törvényben a bányászok *korengedményes nyugdíja*, *szénjárandóság kiegészítése* és *kereset-kiegészítése* a XXVI. Fejezetbe (21.2.4.jogcím) került át, *6550 millió forint* kiadási összeggel. Tehát évről évre növekvő és determinált összeggel. Ezt a támogatást szociális célúnak kezelték és kezelik, mert az állami szénbányák gyakorlatilag felszámolásra kerültek. A továbbiakban e tételekkel, mint termelési célú támogatással nem foglalkozunk.

A szénbányászat terén a költségvetés az utóbbi években évi 1 és 2 milliárd forint körüli összegű támogatást nyújtott és nyújt *felhagyott állami bányák bezárására*, a vállalkozások folyó támogatása előirányzat megnevezése alatt. 2007-től a restrikciónak miatt átmenetileg *1 milliárd forintot* irányoztak elő e célra, ennek összege azonban 2008-tól nem nő. Ezt a költségvetés minden évben a GKM, illetve KHEM fejezetében rögzítettek szerint folyósították. Azonban a támogatás két nagyságrenddel nagyobb összegben az állam által be nem szedett *szénkitermelés utáni bányajáradékon* keresztül történik, mert a kitermelés hazai költsége és a világpiaci árak közötti különbség szénhidrogének esetében jelenleg tízszeres, vagyis tized annyiba kerül a hazai kőolaj és földgáz kitermelése, mint az import.

A bányajáradékot *mélyműveléses* szénbányászat esetében 2004-től elengedték. Ez 2004-től kezdve *0,4 milliárd* forint költségvetési bevétel kiesést, illetve támogatást jelentett. A *külszíni* bányaművelés csak 2 %-os mértékű járadékot fizet, ez 1993 óta változatlan maradt. Emellett az energiahordozók világpiaci ára azóta többszörösére növekedett. A német tulajdonban lévő Mátravidéki Erőmű, amelybe integrálták a visontai bányát, 2005-ben 8,1 millió tonna lignitet

termelt, 55,7 PJ fűtőtartalommal és a további években is hasonló nagyságrendű a termelés szintje. A lignit átszámított, becsült piaci értéke *34,5 milliárd Ft*, a bányajáradékként befizetett összeg csak 0,7 milliárd Ft volt. Az 55,7 PJ hőtartalmú lignit import áron számolt értéke *85,4 milliárd forint*. (2005-ben 1339,272 milliárd Ft értékű energiát importáltunk, melynek fűtő értéke 873,57 PJ volt, vagyis 1 PJ 1,533 milliárd forintba került.) Ebből látható, hogy a hazai termelés és az import értéke közötti különbség 50,9 milliárd Ft, ami a támogatás megállapításának kiinduló összege lehet. A 0,7 md forinttal szemben *a járadék reális mértékét mintegy 10 milliárd forintba becsülhetjük*, tehát ennyi a be nem fizetett járadékon keresztül történő állami támogatás, vagyis a járadéknak döntő és egyre nagyobb része a bányászati vállalkozások jövedelmét gyarapítja.

Az ún. *szénfilléren* keresztüli támogatás nyújtása bányáknak, illetve szénerőműveknek. A lakosság az úgynevezett szénfillér (a Vértesi Erőműhöz tartozó márkushegyi bánya fennmaradását szolgáló hozzájárulás) befizetése révén *évi mintegy 8 milliárd forinttal* támogatja a vértesi áramtermelőt. Az erőmű és a bánya felszámolása a mintegy 2000 munkahely megszűnése mellett a hazai szén-alapú vertikum végleges megszűnésével járna. A teljesség érdekében azt is meg kell említeni, hogy a munkabérek elköltése és járulékok, valamint adók révén az államháztartás a 2007. évi bérköltség szintjén számolva mintegy 8 milliárd forint összegű bevételre tesz szert, felszámolás esetén, pedig legalább 4 milliárd Ft összegű segély kifizetésére kerülne sor, vagyis a végső egyenleg most pozitív. Környezeti szempontból, a CO₂ kibocsátás csökkentése miatt a felszámolás kedvező lenne. Szélesebb aspektusba helyezve, mivel a hazai termelés helyett olyan importból (pld. ukrán) hoznánk be a villamos energiát, ahol a hazai körülményeknél is kedvezőtlenebb környezeti terheléssel járó körülmények között termelnek, a helyzet nem lenne jobb. A jelenlegi rendkívül rossz hazai foglalkoztatási helyzet miatt is célszerű további vizsgálatok folytatása, hogy optimális variánst tudjunk kidolgozni.

5. Kőolaj és földgáz

5.1 Bányajáradék

A kőolaj és a földgáz kitermelés támogatása főként a rendkívül alacsony bányajáradékon keresztül valósul meg. Az alacsony (12,3 %-os) bányajáradék az 1998 évi *11,02 USD/hordó* import árbázison és a 213,50 Ft/USD árfolyamon került megállapításra. Ezt a külföldi tőzsdei szereplők „erőteljes közreműködése” miatt nem korrigálták, annak ellenére, hogy az ár azóta megtöbbszöröződött. A 2008. év átlagában számolva az árbázis alapját képező kőolaj tényleges importára (Brent) *98 USD/hordó* volt, az árfolyam pedig 172,31 Ft/USD. Ennek a két tényezőnek az együttes alakulása határozza meg a szénhidrogének belföldi árát és ezzel a bányajáradék alapját. 2008-ban a kőolaj és földgáz kitermelése után a MOL Rt 36 milliárd forint bányajáradékot és 78,4 milliárd forint összegű energiagazdálkodási célelőirányzatot fizetett be. Ezzel szemben a bányajáradék teljes összege a termelési érték mintegy 90 %-a lenne, mert a hazai termelés költsége a 2008. évi szénhidrogén import alapon számolt értékének mindössze egy tizede. A PM költségvetési adatai alapján számolva a hazai kőolaj- és földgáztermelés mennyisége import áron 295 milliárd forintot tett ki, ennek kb. a tizede a költség, vagyis 28 milliárd forint, ebből következik, hogy a bányajáradék reális összege 276 milliárd forint lett volna. Ebből a MOL befizetett a költségvetésnek 115 milliárd forintot, így a cégnél visszamaradt *151 milliárd forint összeg, amely támogatásnak minősíthető*. (Részletes

adatok a „Bányajáradék 2006-2010” című, 7. sz. táblázatban található.) Tekintve, hogy a hazai szénhidrogén-termelés nagy részben földgáz, a járadék is azon képződik.

5.2 A szénhidrogénipar egyéb jellegű támogatásai

a.) A cég ezen felül egyéb módon is különféle járadékokhoz jut. Például a MOL az alacsonyabb orosz (Brent) beszerzési áron kapja az olajat, de a kőolajtermékek hazai árának kialakításakor a magasabb *mediterrán árbázist* alkalmazza, ezért járadék jellegű további jövedelemre tesz szert. Ez évente 20 milliárd forint körüli értéket tesz ki, amit szintén támogatásnak lehet tekinteni.

b.) A kőolaj termékek *készletezési díját* (KKKSZ, 2009-ben 2,70 Ft/l) a fogyasztók, döntően a lakosság adók módjára fizette és fizeti meg. Az utóbbi években a földgázra is hasonló készletezési és tárolási elszámolást vezettek be, ezért a szervezet Magyar Szénhidrogén Készletező Szövetséggé (MSzKSz) alakult. A készletezési díj azt szolgálta, hogy a vállalat összegyűjtse a kormány által előírt 100 (majd 90) napos biztonsági tartalékot. A szénhidrogén készlet piaci értéke ma kb. 100 milliárd forint értékű. Ezt jogalap nélküli támogatásnak tekintjük, mert ha a készletező-forgalmazó cégek magántulajdonban vannak, természetesen a készletezés költségét is nekik kellene megfizetniük. (Hasonló ez az eset ahhoz, mint amikor a privatizált vízközművek a hálózatfejlesztésért lakossági hozzájárulást rónak ki.) Állami tulajdon esetén a készletezési díj csökkentené az államháztartás hiányát. Az évek során tehát ennyi támogatást kapott a lakosságtól a vállalat. A mai díj már nem a készlet összegyűjtését, hanem fenntartását szolgálja és be van építve az árba (évi kb. 14 md Ft nagyságú), ez a költség már nem támogatás-jellegű.

c.) Az üzemanyagok *nagykereskedelmi árrése és kiskereskedelmi árrése* túlzottan magas. Régebben ezeket azért szabták ilyen magasra, hogy megfelelő színvonalú infrastruktúrát tudjanak kialakítani. A cégek azonban magántulajdonban vannak, a hálózat fejlesztését saját eszközeikből kell biztosítaniuk. Ezt is támogatásnak lehet és kell tehát minősíteni. A benzin esetében 2009-ban a nagykereskedelmi árrés 7,7 %, a kiskereskedelmi árrés 8,3 %, a gázolaj esetében pedig az előbbi 9,1 % és az utóbbi 7,3 %. Véleményünk szerint az árrések fele fedezné a tényleges költségeket és szerény nyereséget is adna. A kiskereskedelmi forgalom utóbbi években realizált 1100-1200 milliárd forint értékét véve figyelembe ha az árréseket felére csökkentenénk, 80-90 milliárd forint összeggel lenne kevesebb a vállalatok bevétele. Ez az összeg szintén támogatásnak tekinthető, melyet környezeti jellegű adóval lehetne elvonni.

5.3 A fogyasztóknak nyújtott gázár-támogatás

Külön kell foglalkozni a lakossági fogyasztóknak a földgázzal való fűtés után nyújtott energiatámogatással, mert azt közvetlenül nem az energia szektor kapja meg. Ennek ellenére mivel ez a támogatás az energia felhasználás növekedését, vagy szinten tartását segíti elő, ilyen értelemben ez kereslet-ösztönző támogatásként kezelendő. Társadalmilag sokkal hatékonyabb és környezeti szempontból is előnyösebb lenne, ha e támogatás összegét az energia-megtakarítás céljára használnánk fel. A gázár kompenzáció forrása az „Energiagazdálkodási céllelőirányzat befizetése”, amelyet a hazai földgáz termelés a bányajáradékon felül fizet.⁸ 2005-ben az energia-kompenzáció 108,7 milliárd forintot tett ki,

⁸ Mint a bányajáradéknál kimutattuk, az elvonások ezzel együtt sem érik el a közgazdaságilag indokolt mértéket.

melyből 63,7 milliárd forintot az államháztartáson kívüli eszközökből biztosítottak. 2006-ban a helyzet ennél bonyolultabb volt, mert a célelőirányzat 50 milliárd forint összegű befizetést tartalmazott, ezzel szemben a kompenzáció összege további 86 milliárd forinttal magasabb volt, vagyis összesen *136 milliárd forintot* tett ki, a világpiaci árak nem várt növekedése, valamint a fogyasztói árak választások miatti, csak késve (2006 augusztusától) történt emelése következtében. A 2007. évi világpiaci földgázárak esedékes csökkentésének elmaradása kapcsán derült ki, hogy a 86 milliárd forint összegű „árhitelt” az E.ON Földgáz Trade cégnek előbb vissza kell fizetni, és csak ezután lehet folytatni az importárak alakulásától függő árkövetést. Ezekből következik, hogy *2006-ban ténylegesen 136 milliárd forintot* tett ki a gázár támogatás összege. A 2007. évi energiaár kompenzációs befizetés előirányzata (a kompenzáció, illetve a támogatás összege) *82 milliárd forint* volt, a 2008. évi gázár támogatás 78,4 milliárd Ft-ra mérséklődött. A 2009 évi gázár támogatás összege előreláthatólag 60 milliárd Ft-ot tehet ki. 2010-re a támogatás kifutóban lesz, összege 25 milliárd Ft-ra becsülhető, amit a MOL befizetés 25 milliárd forintra előírt összege biztosít majd.

6. Villamosenergia

6.1 A termelőknek és szolgáltatóknak nyújtott támogatás

A villamos energia import után eddig nem szedtek be ún. külkereskedelmi különbözeti járadékot, amely a túlzott mértékű áreltérésekből származik, miközben csak néhány áramkereskedő részesül ebből a jövedelemből, kihasználva a verseny nélküli természetes monopóliumi helyzetet. Információk szerint Magyarország átlagosan 4,6 eurócentért vesz egy kilowatt áramot Ukrajnától, ami körülbelül egyharmadával kevesebb a világpiaci árnál. Az évi mintegy 2 milliárd kWh mennyiség után és a járadéknak az állam részére járó legalább 50 %-os részesedésével számolva ez 2006-ban *23 milliárd forint* (11,50 Ft/kWh x 2 md kWh) összegű indokolatlan támogatásnak felel meg.

Az MVM veszteségessége. Varró László, az MVM vezető közgazdásza szerint a Magyar Villamos Művek közgazdasági értelemben veszteséges, mivel nem termel annyi nyereséget, amennyi kamatterhet az adófizetőknek a lekötött tőke jelent. (Azaz a 8%-os eszközarányos nyereség az MVM-et is megilletné.) Ez mintegy évi 80 milliárd forint. Ez is azt bizonyítja, hogy a villamosenergia belső árrendszere 2006-ig egyre inkább torzult, áttekinthetetlené vált, sőt már a rendszer egyes elemeinek biztonságos működését is veszélyezteti. Tehát a helyzet tarthatatlan. Ennek ellenére egyes külföldi erőművek tulajdonosai (Dunamenti Erőmű és Tiszai Erőmű) pert indítanak e tarthatatlan és jogalap nélküli állapot további fenntartása, sőt torzítása céljából. Véleményünk szerint - mivel az erőműveknek ilyen címen adott támogatás ismereteink szerint sem a „Létező támogatások listáján”, sem a „Korábbi támogatások, támogatási programok” között nem található - azokat az EU nem hagyta jóvá, így azokat a csatlakozás időpontjától (2004. május 1-től) jogalap nélkülinek kell minősíteni. Gyakorlatilag a 2005. és a 2006. évi ilyen jellegű támogatások teljes összegét - ami becslésünk szerint több tíz milliárd forintos nagyságra tehető-, e cégekkel vissza kell fizettetni. (Lásd a PM honlapján a „Támogatásokat Vizsgáló Iroda”, TVA, hivatalos anyagát.)

A villamosenergia hazai költségszintje és értékesítési (hatóságilag diktált, illetve újabb piaci árak csúfolt) ára között túlzottan nagy az eltérés. Ismert, hogy a hazai költségszint alacsony, több tényező miatt is: a vonalas vezetékek területfoglalása a hazai alacsonyabb földérték miatt, ami mintegy tizede az EU-ban lévőknek, alacsony, és a munkabérek szintje is

töredéke a mérvadó EU 15 országokéhoz viszonyítva. A villamosenergia végértékesítési ára ennek ellenére az EU 15 országok szintjén alakul. Ez is óriási támogatást jelentett és jelent. Ez 100 milliárd Ft körüli nagyságrendet tesz ki. Jellemző, hogy az „energiaellátók jövedelemadója” címen 2009-ben bevezetett adót, mely a fenti összegnek csak a töredékét teszi ki, a cégek minden ellenkezés nélkül fizetik. Felháborító viszont, hogy ennek 2009. évi 30 milliárd Ft összegét 2010-re 20 milliárd Ft-ra mérsékeltek. (Az EU-27 országok energia szektorának főbb mutatói a csatolt 8. sz. „EU Energiagazd 2006” táblázatban található.)

A különféle megújuló energiák termeléséhez nyújtott támogatások. Ezek folyósítása az ún. kötelező átvétel alá eső áramtarifa (KÁT) rendszerrel történik. Ezen felül kisebb részben egyszeri beruházási támogatást is kapnak. A folyó támogatások finanszírozása gyakorlatilag úgy történik, hogy a fogyasztók átlagárait e támogatások összegével az indokoltnál magasabb szinten rögzítik. Ezzel a termelők gyakorlatilag évi mintegy 40 milliárd forintnyi támogatásban részesülnek. Az ilyen nettó módon kivetett adó és nyújtott támogatás óriási mértékben torzítja az államháztartás átláthatóságát. Adózási és átláthatósági szempontból ez kettős, a hatályos államháztartási törvénybe ütköző cselekményt jelent. Ráadásul ennek ilyen módon történő szabályozása az EU összes előírását is sérti, annak ellenére, hogy az ilyen támogatás elvileg helyén való. Mivel e támogatások legnagyobb részét a külföldi tulajdonú vállalkozások kapják, feltételezhető, hogy nem érdekük ezek kimutatása, és költségvetésbe történő átvezetése, mert akkor ezek nyilvánosságot kapnának, és ellenőrizhetőkké válnának.

A megújuló energiák termeléséhez hasonló módon kap támogatást az ún. „kapcsoltan termelt villamos energia”, amikor a villamosenergia mellett hőenergiát is termelnek és ezzel magasabb hatékonyságot érnek el. Jelen esetben a támogatás felesleges, mert az együttesen termelt energia hatékonysága az erre készült, korszerű berendezéseken magasabb, ami azt jelenti, hogy jövedelmezőbb. Az adatok azt bizonyítják, hogy indokolatlan és megtévesztő volt a kapcsolt villamos energiára kiterjesztett magasabb átvételi ár. 1995-ben az értékesített hő 73,4 PJ-t tett ki, a kapcsolt villamos energia termelése 2,9 milliárd kWh volt. 2007-ben az értékesített hő 40,4 PJ-ra csökkent (melyből lakossági 23,3 PJ-t tett ki), miközben a kapcsolt villamos energia termelés 6,3 milliárd kWh-ra nőtt. A csak villamosenergia termelésre adott, ilyen jellegű támogatás 2008-ban 50 milliárd Ft volt, 2009-ben viszont mintegy 80 milliárd forint összegű támogatás nyújtása várható. (Részletesebben lásd a 9. számú, a „Távhőszolgáltatás adatai” c. táblázatban.)

Az áramszolgáltató cégek, melyek döntő részben külföldi tulajdonban vannak, a hazai fogyasztókat „fogyasztói hálózatfejlesztési hozzájárulás” fizetésére kötelezték és kötelezik. Ilyen jogcímen az 1997 és 2008 évek között, 2006. évi áron számolva, eddig összesen *132 milliárd forintot* szedtek be, úgy, hogy ezzel saját tulajdonuk nőtt. Ezzel gyakorlatilag a felhasználókat megadóztatták. E cégek ezzel egy különleges támogatásra tettek szert. Ez a vagyonyjogilag a hazai államháztartást illetné meg. (Lásd a 10. sz. táblázat adatait.)

A villamosenergia-ipari társaságok a privatizációt követően hatalmas létszám leépítést hajtottak végre. A 1994 évi 44.746 főről 2008-ra 12.960 főre esett vissza a foglalkoztatottak létszáma, vagyis 31.746 fővel csökkentették a létszámot. Ennek jelentős része jogtalanul történt, pld. az árban az árammérők leolvasásának költsége bennmaradt, miközben több ezer leolvasót elbocsátottak és a munkát a lakosságra hárították. A biztonságos működéshez szükséges technikai létszámot olyan mértékben építették le, hogy a hibák elhárításának ideje nőtt, pld. a 2008 évben történt téli vezeték szakadások helyreállítása elhúzódott. 10 ezer fő indokolatlan leépítése *évi 40 milliárd Ft támogatásnak* felel meg.

6.2 A fogyasztóknak nyújtott támogatás

A villamosenergia ágazatban alkalmazottak 20 ezer kWh/év/fő fogyasztásának alacsonyabb tarifája jelentős összegű adókedvezményt (SZJA és ÁFA) takar. Bár a dolgozói kedvezménnyel egyetértünk, de annak összegét a mindenkori költségvetésben fel kell tüntetni, az átláthatósági törvényben előírt követelménynek megfelelően. Számításaink szerint e támogatás összege a 2002 és 2007 közötti időszakban *évi 15 és 19 milliárd forint között* alakult, illetve alakul, 04 milliárd kWh fogyasztása után. Megjegyezzük, hogy ezen felül az ágazat *nyugdíjba* vonult dolgozóit is megilleti ez a kedvezmény (számuk 10 ezer főre becsülhető), melynek évi összege *4 milliárd forintot* tesz ki, ez szociális jellegű támogatást jelent. Itt az a probléma, hogy ha a kedvezményezettek a villamos energia-támogatás helyett pénzbeli megváltást vehetnének igénybe, akkor jelentős energia felhasználás lenne ki válható. A mindkét kedvezmény pénzbeli kiváltása esetén az évi 23 milliárd forint illetmény ellenében e két csoport jelenlegi kb. 0,6 milliárd kWh felhasználása 0,2 milliárd kWh-ra lenne csökkenthető.

A távfűtés alacsonyabb áfán keresztüli támogatása. 2009 július 1-től az energiahordozók és energia végtermékek áfája 20 %-ról 25 %-ra nőtt. E mértékhez viszonyítva a távfűtés áfáját 2009 augusztus 1-től 18 %-ra mérsékeltek. Ennek hatása éves szintre vetítve 10 milliárd Ft összegű támogatást jelent. A legújabb hírek szerint a kormány a távfűtés áfáját tovább csökkenti és 2010 január 1-től, 5 %-ra mérsékli. Ez további mintegy 20 milliárd Ft összegű támogatást jelent majd. Tehát 2010-től kezdve, más energiafélékhez viszonyítva, a távfűtés a kedvezőbb áfakulcs alkalmazásával összesen mintegy *30 milliárd Ft összegű támogatásban* részesül, függetlenül attól, hogy megújuló vagy nem megújuló energiát használ fel. Nemzetgazdasági szempontból ez káros támogatás, mert az energiafelhasználást ösztönzi. Amennyiben ezt az összeget a költségvetés beszédné és kizárólag a távfűtés korszerűsítésére használná fel, akkor energiaracionalizálás során új munkahelyek létesülnének és csökkenne az energiafelhasználás, vagyis a földgáz import. Ez utóbbi tartós és növekvő energia megtakarítást jelentene, vagyis évről évre nőne országunk erőforrása, és környezetünk is javulna az alacsonyabb CO₂ kibocsátás révén.

A távhő hálózatról való leválás környezetvédelmi szempontból kedvezőtlen jelenség, mert az egyéni fűtési megoldások jobban terhelik a környezetet. A megoldás kulcsa: a leválókkal környezetterhelési díjat kell fizettetni.

6.3 A keresztfinanszírozás problémája

A keresztfinanszírozás során a Paksi Atomerőmű nyereségének elvonásával valósítanak meg más ágazati célokat. Kezdetben az energiahordozók világpiaci árának hazai begyűrűződését akadályozták meg ily módon. Később – és máig hatóan - a Paks által termelt olcsó villamosenergiával támogatják a külföldi tulajdonosú erőműveket. A keresztfinanszírozás részleteinek tisztázását szinte áttekinthetetlenné teszi a hazai energiaszektor versenynek nevezett mesterségesen túlhajszolt széttagolása. Az *European business - Facts and figures c.* kiadványának 245. oldalán lévő 2004. évi főbb indikátorokat bemutató táblázat szerint az „*Electricity, gas, steam and hot water supply*” (NACE Division 40) ágazatban a forgalom (*Turnover*) és a termelés (*Production*) euróban kifejezett hányadosa Magyarországon 2,6 volt, a többi országé jóval kisebb, az EU-27 súlyozott értéken számolt hányadosa, pedig 1,08 volt. (Ez a felesleges széttagoltságra utal.)

Az erőművek külföldi kézbe történő eladását követően rendkívül nagy problémát jelentett az állam által vállalt és garantált, az egyes erőművekre lebontott 8 %-os eszközarányos nyereség biztosítása, amely azóta 10 százalékra nőtt.⁹ Ezt gyakorlatilag úgy érik el, hogy ennek mértékével mesterségesen csökkentették a Paksi Atomerőmű nyereségét. Konkrétan: az atomerőmű által termelt áram árát mesterségesen, e mértékkel csökkentették. Megjegyezzük, hogy a másik utat, a fogyasztói ár ilyen mértékkel történő emelését választások előtt, politikai szempontok miatt nem merték vállalni. Emiatt viszont az atom-biztonsági kockázat megnőtt.¹⁰ Az ilyen módon nyújtott ágazaton belüli támogatás, illetve költségeltérés összege évről évre változik, azaz nő. Ez az átcsoportosítás 2004-ben 61,3 milliárd forintot, 2005-ben már 99,5 milliárd forintot tett ki. A legújabb, 2006. évi tény adatokon alapuló modell-számítás szerint a Paksi Atomerőmű már 120 milliárd forinttal csökkenti a hazai villamos energia árszintet, illetve támogatja a rendszert. Az államnak az a kötelezettsége azonban, hogy 8, ill. 10%-os eszközarányos nyereséget biztosítson az energia-szektorban, már nem áll fenn, ennek az ágazatnak is piaci alapokon kellene működnie, nem az állam által garantált profit elvén.

Az állami tulajdonú Paksi Atomerőműtől lényegesen olcsóbban veszik át az áramot, mint a magáncégektől. Szembetűnő a különbség, ha megnézzük, hogy miközben az erőművek által értékesített villamos energia átlagára 2007-ben 17,05 forint volt kilowattóránként, addig a Paksi Atomerőműtől 8,79 forintért vették át az áramot. Mi más lenne ez, mint támogatás? Ha ebből tovább számolunk, kiderül, hogy 131 milliárd forintnyi volt az az összeg, amivel többet kellett volna kapnia Paksnak.

Abból kell kiindulni, hogy amennyiben Paksot figyelmen kívül hagyjuk, akkor 2007-ben 18,26 forint lett volna az átlagár az összes többi erőmű adata alapján, Pakstól pedig 8,79 forintért vették át az áramot. A különbséggel kalkulálva egyértelmű, hogy mekkora összeget csoportosítottak át ettől az erőműtől a magántulajdonban lévő társaságok felé. Ez megmagyarázhatatlan, piaci okokkal ugyanis nem indokolható, hogy Paks kevesebb pénzért állít elő versenyképes minőségű áramot, mint a többi cég. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy nem tartjuk elfogadhatónak, hogy a többiek ennyivel többet kapnak ugyanazért. A 2008-as esztendőben pedig már 23,48 forint a különbség a többiek átlaga és a Paks számára szabott ár között, ami már 201 milliárd forintos átcsoportosítást jelent. (Részletesebb számítást lásd a 11. sz. Paks 2006-2008 táblázatban.)

6.4 A CO₂ jogok ingyenes kiosztása - relatív támogatás

Magyarország az EU kvótakereskedelmi rendszerén belül (ETS) az e rendszerbe tartozó hőerőműveinek és nagy energia-fogyasztóinak (gumiabroncsgyárak, cementgyárak, üvegipar, timföldgyárak stb.) 95%-ban ingyen osztja ki a kvótákat (a maradékot elárverezi). Ezt csak *relatív* támogatásnak tekinthetjük, ugyanis a széndioxid-kibocsájtásért eddig sem kellett fizetni, és a többi EU-tagállam is ingyen osztja ki a kvóták 95%-át. De semmiképpen sem elhibázott dolog támogatásról beszélni annak fényében, hogy milyen radikális intézkedésekre lenne szükség a klímastabilizáció érdekében.

⁹ Néhány évvel ezelőtt az energiaszektorban a 20% fölötti nyereségesség volt a jellemző. Ez akkor volt, amikor az áramszolgáltatók a tőzsdén voltak, és nyilvánosan ki kellett mutatniuk minden üzleti adatot. Amióta viszont kivonultak a tőzsdéről, nyereségességük szintje is „lecsökkent”.

¹⁰ Ismert, hogy a Paksi Atomerőmű a termelés növelése révén igyekezett bizonyos, számára a szükséges és biztonságot jelentő nyereség elérésére. Ehhez viszont rossz partnert választott, mert a kivitelező német cég járatlan volt a nukleáris technológiák kivitelezésében. Ez volt a 2003 áprilisában bekövetkezett baleset alapvető oka.

A 2008 decemberében megtartott EU-csúcson az a megállapodás született, hogy a kvóták növekvő arányát fogják árverezésen kiosztani. A jelenlegi 5%-os arány 2013.-tól kezdve 20%-ra fog nőni, 2020-tól 70%-ra és 2027-től már nem lesz ingyen kvóta. (Jelenleg még nincs szó konkrét formában a kibocsájtásoknak valamivel nagyobb, mint felét adó háztartások és közlekedés szabályozásáról, de ez csak idő kérdése, hogy mikor fogják e téren is bevezetni a kvótarendszert.) Magyarországon már a közeljövőben felmerülhet egy olyan változat is, hogy az energiaszektor extra-profitját, illetve támogatását ilyen módon is el lehetne vonni.

A CO₂ jogoknak a jövőben EU szinten történő fizetősé tétele felveti azt a kérdést, hogy számunkra ez hátrányt jelenthet-e, hiszen a hazai lakosság villamosenergia fogyasztása jelenleg csak mintegy fele az EU15 országok szintjének. A lineárisan alkalmazandó szigorítás nem adna lehetőséget fogyasztásunk felzárkóztatására, illetve azt aránytalan mértékben megdrágítaná. Személyes fogyasztás és környezetvédelem, klímastabilizálás itt nyilvánvalóan összeütközik, de ne felejtjük el, hogy minden megszorítás innovációs reakciókat vált ki, tehát az eredmény alacsonyabb fogyasztás és energiaracionalizálás lenne (amennyiben az intézményi feltételek rendelkezésre állnak).

Az Unió Energetikai Bizottsága a CO₂ kvóták elosztásának szakmai szempontú vizsgálatával a PRIMOS-t bízta meg, amely már több évtizede végzi ezt a tevékenységet. A PRIMOS minden EU tagországra elvégezte az egységes metodika szerinti számítást. Ez a modell a CO₂ emisszió számítását részletes fajlagosok alapján és a műszaki fejlődést figyelembe véve végezte el. Bár a modell közvetlenül a gazdasági válság előtt készült, napjainkban is használható némi fenntartással. (Az energiák világpiaci árának átmeneti csökkenése az energia-fogyasztást ösztönzi.)

12.sz. táblázat

Magyarország összes CO₂ emissziójának alakulása, a PRIMOS tanulmány alapján

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Magyarország összes CO₂ emissziója	65,5	56,8	53,6	55,0	56,5	60,5	63,9	65,3	66,5
Ebből:									
az energia-szektor CO ₂ emissziója millió tonnában	23,0	25,2	22,5	19,2	19,1	21,0	22,7	23,5	24,4
Magyarország összesen, milliárd Ft-ban, 270 Ft/euró árfolyamon számolva									
5 euró/CO ₂ , variáns esetében	88,4	76,7	72,4	74,3	76,3	81,7	86,3	88,2	89,8
25 euró/CO ₂ , variáns esetében	442,1	383,4	361,8	371,3	381,4	408,4	431,3	440,8	448,9
Energia-szektor összesen, milliárd Ft-ban, 270 Ft/euró árfolyamon számolva									
5 euró/CO ₂ , variáns esetében	31,1	34,0	30,0	25,9	25,8	28,4	30,6	31,7	32,9
25 euró/CO ₂ , variáns esetében	155,3	170,1	149,9	129,6	128,9	141,8	153,2	158,6	164,7

Forrás: PRIMOS tanulmány, EU Energia Bizottsága

A fenti adatok alapján az energia szektor CO₂ kvótán keresztüli támogatását két elég széles sávban vizsgáltuk: 5 euró/CO₂ és 25 euró/CO₂ áron. Erre azért volt szükség, mert most a válság miatt az alsó érték körüli ár érvényesül, de a hosszabb távú világpiaci trendek érvényre jutása után és a klímastabilizálás előre haladásával a felső sáv körüli érték valószínűsíthető. Összefoglalva: 2010-ben az energia-szektor az ingyenes CO₂ kvóták révén 26 és 130 milliárd forint közötti összegű támogatásban részesül.

7. Az energiatermelés során jelentkező környezetterhelés (a költségek externalizálása)

Az energiatermelés során keletkező környezeti és egészségi károk meg nem fizetését is támogatásként kell értékelni. A villamos-energia külső költségeit az Európai Unió „ExternE” kutatási programjának megjelent tanulmánya alapján, a Nagy-Britannia fajlagos adatait felhasználva, a magyarországi termelés 2002. és 2003. évi mennyiségeire vetítve állapítottuk meg.¹¹

13. táblázat: A magyar villamos energia termelés externális költsége milliárd forint

<i>Energiahordozó</i>	<i>2002</i>		<i>2003</i>	
	<i>minimális</i>	<i>maximális</i>	<i>minimális</i>	<i>maximális</i>
<i>Szén</i>	92	146	98	156
<i>Földgáz</i>	18	35	20	40
<i>Kőolaj</i>	44	72	47	77
<i>Atom</i>	8	9	7	8
Összes externális költség	162	263	171	280

Megjegyzés: Nagy-Britannia 1995. évi fajlagosaival számolva.

Forrás: Externalities of Energy. Vol. 10, National Implementation. European Commission, 1999.

A fenti számítás szerint a villamos-energia termelés külső költségei 2002-ben 162 és 263 milliárd forint közötti összeget tettek ki, 2003-ban pedig 171 és 280 milliárd forint közötti összeget. Az eredeti tanulmány újdonsága következtében sok bizonytalanságot tartalmazott, amit még tetéz, hogy Nagy-Britannia fajlagosait a magyar körülményekre alkalmaztuk. Ezért további kutatásokat tartunk szükségesnek, azonban a fenti számok mindenképpen figyelemre méltóak és figyelembe veendőek.

A környezeti károk fenti összegének nagyságát tekintve, fontos következtést vonhatunk le: a privatizáció után a magyar gazdasági vezetés hibát követett el azzal, hogy a környezeti károkat adók formájában nem terhelte a villamos energiára, mert ezzel a külföldi cégek profitját növelte. Ezt most kell pótolnunk úgy, hogy a külső költségekkel a cégek profitját kell fokozatosan az EU átlagos szintjére csökkenteni. Ellenkező esetben kétszeresen fizetünk rá: a környezeti szennyezés és profitkiáramlás terhét is viselnünk kell.

A környezet terhelése nagy mértékben függ a felhasznált energiahordozó fajtájától. Ezt mutatja például, hogy az egyes tüzelőanyagok fajlagos széndioxid-kibocsátása között jelentős a különbség :

¹¹ Sajnos, jelenleg nem áll módunkban e számítások aktualizálása.

14. táblázat: Néhány hagyományos tüzelőanyag fajlagos szén-dioxid kibocsátása tonna CO₂/TJ

<i>Tüzelőanyag</i>	<i>Fajlagos kibocsátás</i>
<i>Antracit</i>	<i>98,3</i>
<i>Feketeszén</i>	<i>94,6</i>
<i>Barnaszén</i>	<i>96,1</i>
<i>Lignit</i>	<i>101,2</i>
<i>Tőzeg</i>	<i>106,0</i>
<i>Nyersolaj</i>	<i>73,3</i>
<i>Cseppfolyósított földgáz</i>	<i>63,1</i>
<i>Gázolaj (dízel)</i>	<i>74,1</i>
<i>Maradékolaj</i>	<i>77,4</i>
<i>Petrolkocsz</i>	<i>100,8</i>
<i>Földgáz</i>	<i>56,1</i>
<i>Metán</i>	<i>55,1</i>

Forrás: Pavics Lázár: Energiatámogatások. (Kiss Károly szerk.: Tiltandó támogatások, 93-112. old.)

8. Hankook: példa az energián keresztüli támogatás negatív hatásáról

A fajlagosan magas energiaigényű tevékenységek támogatásának negatív hatását a Hankook példáján keresztül lehet jól bemutatni. A gumiabroncsgyár létesítését jelentős állami támogatással segítik elő, annak ellenére, hogy a termék, a gumiabroncs nem korszerű és nem magas, hanem kifejezetten alacsony hozzáadott értékű gyártmány. A gazdaságszerkezeti problémát főleg az okozza, hogy a gumiabroncs anyaga is gyakorlatilag energia tartalmú anyagokból áll és előállításánál is fajlagosan magas energiát igényel. Az energiaárak mostani és az elkövetkező években várható világpiacon növekedése is tovább rontja e rossz szerkezetet. Stratégia szempontból energia importunkat és ezzel energia-függőségünket elviselhetetlen mértékben tovább növeli.

A Hankook támogatása két részre bontható:

- 1.) A GKM által publikált *15.881 millió forint* beruházás ösztönzési közvetlen támogatásból.
- 2.) A GKM által nem publikált közvetett támogatásokból. Ebből eddig, csak a CO₂ ingyenes kvótát, illetve annak támogatási értékét tudtuk közvetett úton kiszámolni. A gyár termelése során már az első ütemben is nagy mennyiségű energiát használt fel: villamos energiából 84.000 MWh/év és földgázból 9 214 800 m³/év a felhasználás a környezeti hatástanulmányban (9. oldal) lévő adatok szerint. Az évtizedek óta termelő hazai gumiabroncsgyárak kvótájából levezetve, illetve arányosítva, a Hankook termelésének első szakaszában (5 millió darab) *évente 20.000 tonna körüli CO₂ közvetlen telephelyi kibocsátása várható*. A CO₂-kibocsátási jogok napi piaci értékkel rendelkeznek, és áruk az EU szigorításokkal és a szabad kvóták fogyasztásával exponenciálisan fog növekedni. 2006. február 17-én ez az ár 26,85 euró/tonna volt. Miután a széndioxid kibocsátásának már van egy piaci ára, így könnyen kiszámolható az éghajlatváltozáshoz való hozzájárulás révén okozott környezeti kár. Tehát akkori áron minden egyes tonna kibocsátott CO₂ mintegy 27 euróba került. Ezzel a számmal kell beszorozni a várható *közvetlen* CO₂ kibocsátás mennyiségét. A létesítendő új beruházásnál a *közvetett* CO₂ kibocsátást is figyelembe kell venni, ami a vásárolt villamos-energia mennyiségéből számolható ki. Ez a Mátrai Erőmű fajlagosával

számolva 114456 tonna CO₂ kibocsátását jelenti. Összegezve, a Hankook-Rácalmás gyár 2008. évi teljes termelési mennyisége (5 millió gumiabroncs) *összesen 134.226 tonna CO₂* egységet igényel, de a termelés 10 millió darabra történő emelése után a CO₂ ingyenes kvóta kétszeresére nő. Ez azt jelenti, hogy a gyár 30 évre előirányzott működése során *28 milliárd forint összegű támogatást* kapna az ingyenes kvóta biztosítása esetén.

Összefoglalva: a 10 millió darab gumiabroncs termelés elérése esetén *a Hankook összesen 44 milliárd forint támogatásban* részesül, melynek ellenében mindössze 1200 új munkahely létesítését vállalja. Ebből következik, hogy egy új munkahely létesítése közel 30 millió forintba kerül a társadalomnak. Ez az út járhatatlan nemcsak szerkezeti okok miatt, hanem a foglalkoztatás kényszerű növelése miatt sem, mert ilyen magas árat nem tudunk megfizetni. Ilyen módon 100 ezer új munkahely támogatás igénye mintegy 3000 milliárd forintba kerülne.

Összegzés

A környezet terhelése szempontjából a legkritikusabb ágazat a fosszilis energiák bányászata, termelése, forgalmazása és felhasználása. Ennek ellenére az energia-szektor – szerte a világon, s így hazánkban is – a legjobban támogatott területek közé tartozik. Ez mind gazdaságméleti, mind környezetvédelmi szempontból abszurd helyzet: az államnak be kellene avatkoznia, hogy az externalizált (mások által viselt) környezeti károkat internalizálja, azaz az okozókra terhelje. Az állami beavatkozás azonban tovább növeli a bajt, mert ehelyett támogatja az energia-termelőket. Így az állami beavatkozás nem a piaci kudarc felszámolását eredményezi, hanem azt még intézményi/szabályozási kudarccal is tetézi.

Az okok között elsősorban a jelenlegi helyzet fenntartásában érdekelt, nagy érdekérvényesítő erővel bíró lobbik és csoportok befolyását említhetjük, de rövidtávú lakossági és foglalkoztatási érdekek is szerepet játszanak. (Pl. abban, hogy az alacsony hatékonyságú szénés erőművek csak jelentős támogatással működtethetők.)

Az energiatermelők és forgalmazók, valamint az energiaigényes tevékenységeket folytatók és az arra épülő profilok (útépítés, autógyártás) súlyát megnöveli az a sajátos körülmény, hogy az energiaszektor a Horn kormány idején privatizálták (külföldi kézbe adták), s a többi kapcsolódó, arra épülő gyártási profil is külföldi tulajdonban van. Egy olyan magyar kormánynak, amely elhatározná e teljesen indokolatlan és a gazdaságot a rossz struktúra felé terelő támogatások csökkentését, így ráadásul még a külföldi érkeltségekkel is meg kellene bírkóznia.

Az energia-adók nemzetközi összevetésben. A magyar gazdaság, s így a magyar energiaszektor az egységes piacon működik, ezért vizsgálatunk első körét ebben a dimenzióban végeztük el. Miközben energia-féleségeink ára többnyire azonos – esetenként, főleg a villanyáramnál -, kissé magasabb az EU nyugati országaiéhoz képest, az energia-adók alacsonyabbak, de alacsonyabb az inputok költsége is (kitermelés, föld, munkaerő). Ebből következően magasabb a haszon és az implicit támogatás mértéke is.

Elmaradt valorizáció. Annak következtében, hogy az üzemanyagok fogyasztási adója nem követi az inflációt és átmenetileg csökkent az áfa kulcsa, 2008-ban 224 md, 2009-ben pedig már 240 md Ft támogatásban részesültek a fogyasztók.

A hazai szénbányászat kisvolumenű tevékenység, a hozzákapcsolódó különféle támogatási formákat csak a kép árnyalása érdekében ismertetjük. A legnagyobb tétel az alacsonyan meghatározott bányajáradék, mely 9-10 md nagyságú támogatást jelent.

A hazai szénhidrogén-termelés értéke világszerte áron 295 md Ft. Ennek költsége kb. 28 md, tehát a 276 md különbözet az államot illetné meg, *bányajáradék* formájában. A költségvetési befizetés azonban csak 115 md, tehát a támogatás ez esetben 151 md.

A MOL az alacsonyabb orosz beszerzési áron kapja az olajat, de a kőolajtermékek hazai árának kialakításakor a magasabb *mediterrán árbázist* alkalmazza, ez évente 20 milliárd forint körüli értéket tesz ki, amit szintén támogatásnak lehet tekinteni. A kb. 100 md forint értékű biztonsági készlet *készletezési díját* a fogyasztókkal fizettette meg, holott az a befektetőket kellene, hogy terhelje. Az üzemanyagoknak mind a nagykereskedelmi, mind a kiskereskedelmi *árrése* indokolatlanul magas. Fele akkora (a kettő esetében összesen 7-8%-os) árrés is elegendő üzleti profitot termelne; ez esetben 80-90 milliárddal nagyobb lenne a költségvetés bevétele.

A fogyasztóknak nyújtott *gázár-támogatás* fokozatos leépítésével egyetértünk. Nem a szegény rétegek energia-felhasználását kell támogatni, hanem szociális helyzetükön kell javítani; rájuk bízva, hogy fogyasztásuk mely komponensét fogják növelni.

Villamosenergia. Az olcsóbb ukrain beszerzés miatti különbözetnek legalább a felét az államnak *külkereskedelmi különbözeti járadék* formájában el kellene vonnia, tekintettel a monopolhelyzetre. Ennek hiányában az importőr 23 md Ft támogatásban részesül. Az *MVM* esetében nem valósul meg a 8-10%-os eszközarányos nyereség követelménye, tehát a vállalat ebben az értelemben veszteséges. Emögött jórészt az erőművek és az elosztók indokolatlan, rejtett támogatása áll, mely évi több tíz milliárd Ft nagyságrendű. A villamosenergia *hazai költségszintje és értékesítési ára* között túlzottan nagy az eltérés, hozzávetőlegesen 100 md Ft. A kormány 2009-ben ebből „energia-ellátók jövedelemadója” címen elvont 30 milliárdot, de 2010-ben már csak 20 milliárdot fog. A különbözet (a 100 milliárdhoz képest) támogatás. A *kapcsoltan termelt villamosenergia* magasabb átvételi ára 2009-ben 50 md Ft támogatást jelent (mely 2010-ben 80 milliárdra nőhet). Ez a támogatás – bár környezetvédelmi szempontból ezek a technológiák támogatandók – mégsem indokolt, mert hatékonyságuk eleve magasabb, tehát kitermelik a magasabb költségeiket. *Fogyasztói hálózatfejlesztési hozzájárulás* címén az áramszolgáltatók eddig 132 milliárd forintot szedtek be. Ez vagyonszerűen indokolatlan, hiszen a saját tulajdonukat növelték vele.

A villamosenergia-ipari társaságok a privatizációt követően több, mint 30 ezer fős *létszám leépítést* hajtottak végre. Ez azonban már a biztonságos működést veszélyezteti. 10 ezer fő indokolatlan leépítése évi 40 milliárd Ft támogatásnak felel meg. A különféle *dolgozói kedvezményekkel* egyetértünk, de megjegyezzük, hogy a pénzbeli megváltás nem ösztönözne az áramfogyasztás növelésére.

2010-től kezdve a távfűtés a kedvezőbb áfakulcs alkalmazásával összesen mintegy *30 milliárd Ft összegű támogatásban* részesül, függetlenül attól, hogy megújuló vagy nem megújuló energiát használ fel. Nemzetgazdasági szempontból ez káros támogatás, mert az energiafelhasználást ösztönzi. Amennyiben ezt az összeget a költségvetés beszédné és kizárólag a távfűtés korszerűsítésére használná fel, akkor energiaracionalizálás során új munkahelyek létesülnének és csökkenne az energiafelhasználás, vagyis a földgáz import.

Az áramtermelésben *keresztfinanszírozás* valósul meg; az alacsony áron átvett paksi áram a külföldi cégek nyereségét növeli. Kezdetben ez az állam által garantált 8, majd 10%-os eszközarányos nyereség fedezetéül szolgált, ma már azonban az állami garancia nem áll fenn, a szektor nyereségét a piaci viszonyok kellene, hogy meghatározzák. A keresztfinanszírozás összege fokozatosan növekszik; 2005-ben még nem érte el a 100 milliárdot, ma már – modellszámítások szerint – 130 md körül van.

A széndioxid-kvóták 95%-ának ingyenes kiosztását csak feltételese tekinthetjük támogatásnak, mert ez az EU kvótakereskedelmi rendszerének megfelelően történik, s eddig nem volt ilyen költség. Különböző kvótaárakon számolva az összeg a 26 és 130 md Ft közötti sávba tartozik.

Externalizált környezeti és egészségi károk. Támogatásnak minősül az is, hogy az energiaszektor nem fizeti meg a másnak okozott károkat. 2003-as számításaink szerint ez az összeg évi 170 és 280 md Ft közötti nagyságrendet jelentett akkor, ma az időközben végbement infláció miatt lényegesen több, a 200-300 md Ft összeget mindenképpen eléri.

Végül a Hankook példáján keresztül mutattuk be, hogy milyen károkat okoz az a gazdaságpolitika, mely az energia-igényes tevékenységeket támogatja: a 10 millió darab gumiabroncs termelés elérése esetén a Hankook összesen 44 milliárd forint támogatásban részesül, melynek ellenében mindössze 1200 új hazai munkahely létesítését vállalta.

Az energiatámogatások nemzetközi vizsgálatokor gyakran felmerülő szempont a *foglalkoztatás és versenyképesség* védelme. Magyarország esetében ezek nem játszanak különösebb szerepet. A támogatás megvonása csak az alacsony hatékonyságú vértesi erőműnél okozna foglalkoztatási gondot. A támogatások pedig nem versenyképesség-növelő, alacsonyabb energia-árban jelentkeznek, hanem magasabb profitban, s így elsősorban a külföldi befektetők érdekeit szolgálják.

Elemzésünk számtalan példán keresztül bizonyítja, hogy a fosszilis energiák hazai termelése és elosztása óriási mértékű, közgazdaságilag indokolatlan, többnyire rejtett, környezetkárosító támogatásban részesül. A jelenségnek azonban van egy másik dimenziója is: különösen visszatetszők ezek a külföldi befektetőknek nyújtott bőkezű támogatások egy olyan helyzetben, amikor a kormány szigorú megszorító költségvetési politikát folytat, s rászoruló társadalmi rétegektől, közszolgáltatásoktól, egészségügytől, önkormányzatoktól von el hasonló nagyságú összegeket. Amikor egyes közgazdászok a külföldi érdekeltségek által működtetett pénzvívattyról beszélnek, az itt leírt jelenségekre kell gondolnunk. A háttérben egy olyan „komprádor” kormány áll, amely abban a hitben él, hogy fő feladata a külföldi tőke kiszolgálása és kegyeinek keresése, s szem elől téveszti a nemzeti gazdaság helyzetét és érdekeit.

Irodalom és források

European business - Facts and figures. web.

EU Energetikai Bizottságának honlapja.

EUROSTAT: Statistics in focus 72/2009. Industry, trade and services. web.

Hankook „Környezetvédelmi tanulmány”.

Keppler, Jan: Public goods, infrastructure, externalities and subsidies. (Subsidies and Environment. Exploring the Linkages. OECD, Paris, 1996.)

Kiss Károly (szerk.): Tiltandó támogatások. Környezetileg káros támogatások a magyar gazdaságban. 2006, L'Harmattan.

Kiss Károly: Zöld gazdaságpolitika, 2009. web.

KSH-kiadványok: KSH Jelenti 2009/7, Időszaki információk; Ipar 2005. év (CD lemezen); KSH külkereskedelmi termékforgalom adatrendszere; egyéb KSH kiadványok.

KvVM: CO2 kvóták. web.

Magyar Energia Hivatal (MEH) évi statisztikai adatok, 2005, 2006, 2007 és 2008. évi évkönyvek.

Pavics Lázár: Energiatámogatások. (Tiltandó támogatások. Környezetileg káros támogatások a magyar gazdaságban. Kiss Károly szerk. 2006, L'Harmattan, 72-88. old.)

Pénzügyminisztérium: zárszámadási törvények és a költségvetési törvényjavaslatok, költségvetési zárszámadások, 2010 évi előirányzat, bányajáradék elszámolások.

Taxation trends in the European Union, DG TAXUD 92/2009-22 June 2009. Az EU Bizottság által kiadott tanulmány.

Melléklet (táblázatok)

1. sz. táblázat: Az energia-adózás mértéke az EU-ban

Adóbevétel EUEn1

Nominal implicit tax rate on energy (energy tax revenues in relation to final energy consumption)

1995–2006, euro per tonnes of oil equivalent

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	EU 27*
BE	92	91	91	91	92	93	92	98	97	109	116	115	41,6
BG					29	36	46	37	49	64	62	68	65,5
CZ	39	42	42	46	52	56	65	75	73	82	97	103	47,7
DK	203	217	222	251	290	314	326	336	336	337	333	329	67,0
DE	168	152	150	150	177	193	200	212	225	219	213	210	6,6
EE	6	13	18	31	31	32	44	46	51	63	77	87	55,8
IE	112	121	139	140	145	141	124	147	152	171	170	168	14,7
EL	158	161	157	139	132	117	118	111	111	115	116	115	41,6
ES	128	134	129	139	144	138	135	142	141	141	140	146	25,9
FR	169	167	169	170	176	173	160	177	172	177	175	178	-9,6
IT	238	262	272	261	264	249	240	237	244	236	237	246	24,9
CY	26	27	26	29	32	43	61	64	125	145	146	147	25,4
LV	10	18	27	45	42	48	43	48	52	61	72	76	61,4
LT	12	16	25	39	54	58	65	76	80	78	82	83	57,9
LU	141	139	143	151	159	164	164	170	174	186	194	195	-1,0
HU	59	53	62	77	79	80	82	93	96	97	101	104	47,2
MT	52	61	72	127	139	142	176	135	120	120	118	140	28,9
NL	112	111	126	131	146	154	160	164	169	180	198	216	9,6
AT	123	117	137	130	137	143	148	152	152	165	160	158	19,8
PL	21	26	28	38	48	59	67	77	72	75	96	101	48,7
PT	165	163	152	159	151	112	133	158	168	155	168	172	12,7
RO				36	56	58	38	37	44	55	60	67	66,0
SI	126	126	139	177	155	118	136	144	141	146	145	147	25,4
SK	30	29	32	32	33	42	37	44	59	70	77	83	57,9
FI	97	96	107	105	110	109	113	114	112	113	116	112	43,1
SE	138	169	168	173	178	182	182	194	205	209	211	218	10,7
UK	143	148	186	211	226	249	239	247	227	238	235	240	21,8
NO								165	161	143	162	172	12,7
EU-27 average													
GDP-weighted base-weighted					184	189	186	194	194	195	194	197	0,0
arithmetic					121	122	126	131	135	141	145	149	
EA-16 verage													
GDP-weighted	165	165	168	167	179	179	178	185	190	189	188	190	

<i>weighted</i>												
<i>base-weighted</i>	161	159	162	162	174	173	172	180	185	184	184	187
<i>arithmetic</i>	121	122	128	133	137	133	137	142	148	153	156	159
EU-25 verage												
<i>GDP-weighted</i>	159	160	168	172	185	190	187	195	195	196	195	198
<i>base-weighted</i>	144	145	152	158	171	175	174	182	182	184	185	188
<i>arithmetic</i>	103	106	113	122	128	128	132	138	142	148	152	156

Forrás: EUROSTAT, Taxation trends in the European Union

*Megjegyzés: * Az EU-27 2006 évi átlaghoz (197), %-ban viszonyított eltérés*

Forrás: „Taxation trends in the European Union”, DG TAXUD 92/2009-22 June 2009”. Az EU Bizottság által kiadott tanulmány.

(1. sz. tábla – folytatása)

2. sz. táblázat: Az energia-adók valorizálása az EU-ban

Real implicit tax rate on energy (energy tax revenues in relation to final energy consumption)

1995–2006, euro per tonnes of oil equivalent, deflated (base year 2000)

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	EU 27*
BE	102	100	97	97	98	93	91	95	95	104	107	103	-41,5
BG					32	36	44	35	47	58	53	53	-69,9
CZ	50	50	47	49	54	56	64	75	73	79	95	101	-42,6
DK	222	233	234	264	301	314	319	326	324	319	305	295	67,6
DE	172	155	151	152	180	193	198	208	221	214	206	201	14,2
EE	10	17	20	33	32	32	42	42	46	56	65	69	-60,8
IE	134	143	159	156	153	141	117	134	138	154	151	147	-16,5
EL	206	197	181	152	142	117	114	105	102	103	100	96	-45,5
ES	147	150	141	149	151	138	131	134	130	125	119	119	-32,4
FR	176	172	172	173	180	173	158	173	166	169	163	162	-8,0
IT	271	287	292	275	274	249	234	226	226	214	208	210	19,3
CY	30	30	29	31	33	43	60	62	117	132	128	125	-29,0
LV	14	21	29	47	44	48	43	46	47	51	55	53	-69,9
LT	15	18	25	39	55	58	65	77	83	80	78	75	-57,4
LU	168	158	160	169	171	164	167	172	178	181	178	168	-4,5
HU	111	83	83	91	88	80	78	86	86	85	87	87	-50,6
MT	61	69	82	141	153	142	179	135	119	117	112	126	-28,4
NL	123	120	133	138	153	154	155	158	161	169	181	194	10,2
AT	129	121	141	134	139	143	146	149	148	158	150	144	-18,2
PL	35	38	35	43	52	59	65	73	67	67	84	88	-50,0
PT	191	185	167	170	158	112	130	150	157	142	149	148	-15,9
RO				77	80	58	28	22	22	24	25	26	-85,2
SI	181	163	167	203	169	118	126	127	119	119	115	114	-35,2
SK	40	37	38	37	37	42	35	41	53	60	66	69	-60,8
FI	103	102	112	108	114	109	111	112	111	111	112	105	-40,3
SE	145	147	174	178	182	182	177	187	195	199	197	199	13,1
UK	152	154	192	218	229	249	235	239	214	221	212	211	19,9
NO								167	158	134	143	142	-19,3
EU-27 average													
GDP-weighted base-weighted					189	189	182	188	185	183	177	176	0,0
arithmetic					173	172	167	172	170	168	165	164	
EA-16 verage													
GDP-weighted base-weighted	178	175	176	174	184	179	174	180	181	178	173	171	
arithmetic	175	170	170	168	179	173	169	174	177	173	169	168	
EU-25 verage													
GDP-weighted base-weighted	171	170	175	179	190	190	183	189	186	184	179	177	
arithmetic	157	155	160	165	176	175	170	176	174	172	169	168	
arithmetic	120	119	122	130	134	128	130	133	135	137	137	136	

Forrás: EUROSTAT, Taxation trends in the European Union

Megjegyzés: * Az EU-27 2006 évi átlaghoz (176), %-ban viszonyított eltérés

Forrás: „Taxation trends in the European Union”, DG TAXUD 92/2009-22 June 2009”. Az EU Bizottság által kiadott tanulmány.

(2. sz. táblázat)

3. sz. táblázat: Hazai elmaradt jövedéki-adó valorizáció és ÁFA-csökkentés

Jövedővalorizveszt

A jövedékiadó elmaradt valorizációjából és az ÁFA csökkentéséből származó költségvetési bevételkiesés (Extra támogatás a motorizáció számára)

	Jövedéki-adó	2002	2002.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2003-2010
		.I.1.	VII.1	Átlag									
Benzin	Ft/l	93,00	103,50	98,25	103,50	103,50	103,50	103,50	103,50	103,50	106,25	120,00	
	%										1,03	1,16	
Gázolaj	Ft/l	80,20	85,00	82,60	85,00	85,00	85,00	85,00	85,00	85,00	87,75	97,35	
Gázolaj ²	Ft/l										1,03	1,15	
Fogyasztói ár	éves Halmazott, 2002=100				1,047	1,068	1,036	1,039	1,08	1,061	1,06	1,04	1,520
Fogyasztói ártól való, elmaradás* 2002=100													
Benzin					1,047	1,118	1,158	1,204	1,300	1,379	1,462	1,520	
Gázolaj					1,047	1,118	1,158	1,204	1,300	1,379	1,462	1,520	
Megjegyzés: 2009-től az 1 és 2, nem "bio" üzemanyag jövedéki adója, lásd 92. sort!													
1.) Jövedékiadónak a valorizációtól való elmaradása=támogatás													
			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009.	2010.		
Benzin	Md Ft			9,0	21,8	31,8	44,5	66,8	84,5	97,1	78,5		
Gázolaj	Md Ft			9,6	25,1	38,2	52,7	80,5	101,8	120,5	102,0		
Összesen	Md Ft			18,6	46,8	70,0	97,2	147,3	186,3	217,6	180,5		
Fenti ÁFA-val együtt	Ft			23,2	58,6	87,5	116,6	176,8	223,6	266,6	225,6		
2.) A 25 %-os ÁFA, 20 százalékosra csökkentés hatása (2005. október 1-től, vezették be a 20 %-os ÁFA-t az üzemanyagokra), majd 2009 július 1-től ismét 25 %-ra nőtt!													
Benzin	Md Ft				6,3	29,2	29,7	31,3	14,0	0,0			
Gázolaj	Md Ft				8,9	41,0	41,5	48,4	20,7	0,0			
Összesen	Md Ft				15,2	70,2	71,2	79,8	34,6	0,0			
Végösszesen támogatás 1.) és 2.) összesen, folyó áron													
Összesen	Md Ft			23,2	58,6	102,7	186,8	248,0	303,3	301,2	225,6		
Támogatás összege 2008 évi áron:													
				30,6	72,2	122,3	214,1	263,1	303,3	288,2	207,6	1501,4	

3.sz. tábla folyt. (lefelé 2.)

* A 100 % feletti rész az elmaradt adóvalorizáció mértékét mutatja!

Alapadatok:		2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.
<i>Befizetett, illetve előirányzott jövedékiadó, költségvetési zárszámadások, illetve előirányzatok alapján</i>												
Benzin	Md Ft	156,0	172,7	190,9	199,4	201,1	209,7	206,8	213,6	224,2	219,3	241,2
Gázolaj	Md Ft	157,0	157,2	171,6	182,4	196,6	221,2	220,2	261,6	274,2	279,4	300,6
Összesen	Md Ft	313,0	329,9	362,5	381,8	397,7	430,9	427,0	477,2	499,0	500,7	543,9
											7 havi tény	
<i>Üzemanyag átlagár, éves*</i>												
Benzin	Ft/l	237,55	224,60	230,94	231,61	242,76	259,29	276,62	276,08	291,17	265,73	285,38
2000=100		100,0	94,5	97,2	97,5	102,2	109,2	116,4	116,2	122,6	111,9	120,1
Gázolaj	Ft/l	217,63	208,96	209,08	209,23	222,18	251,23	269,33	262,67	306,75	258,18	275,09
2000=100		100,0	96,0	96,1	96,1	102,1	115,4	123,8	120,7	141,0	118,6	126,4
<i>Üzemanyag mennyisége, milliárd liter (KSH tény 2007-ig, utána indexelés)</i>												
<i>md.</i>												
Benzin	l	1,776	1,785	1,820	1,847	1,781	1,939	2,111	2,153	2,153	2,100	2,100
2000=100		100,0	100,5	102,5	104,0	100,3	109,2	118,9	121,2	121,2		
2001=100			100,0	102,0	103,5	99,8	108,6	118,3	120,6	120,6		
<i>md.</i>												
Gázolaj	l	2,095	2,166	2,310	2,402	2,494	2,836	3,045	3,158	3,158	3,200	3,200
2000=100		100,0	103,4	110,3	114,7	119,0	135,4	145,3	150,7	150,7		
2001=100			100,0	106,6	110,9	115,1	130,9	140,6	145,8	145,8		
Kiegészítő adat												
		2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009/2000	
Fogyasztói ár												
Előző év=100		1,098	1,092	1,053	1,047	1,068	1,036	1,039	1,08	1,061	165,7	
2000=100		100,0	109,2	115,0	120,4	128,6	133,2	138,4	149,5	158,6		
2001=100			100,0	105,3	110,2	117,7	122,0	126,7	136,9	145,2		

Üzemanyag átlagár, éves*

3.sz. tábla folyt. (lefelé 3.)

Benzin	Ft/l	237,55	224,60	230,94	231,61	242,76	259,29	276,62	276,08	291,17	122,6
Gázolaj	Ft/l	217,63	208,96	209,08	209,23	222,18	251,23	269,33	262,67	306,75	141,0

Égyes üzemanyagok fogyasztásának, a közúti árufuvarozás teljesítményének és a bruttó hazai termék alakulása 2000 és 2007 között

2000=100	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2007 (2001=100)	
Benzin, milliárd l	1,776	1,785	1,820	1,847	1,781	1,939	2,111	2,153	120,6	
Gázolaj, milliárd l	2,095	2,166	2,310	2,402	2,494	2,836	3,045	3,158	145,8	
Közúti árufuvarozás teljesítménye, milliárd árutonna-km	17,423	16,822	17,143	18,199	20,598	25,138	30,494	35,804	212,8	
2000=100	100,0	96,6	98,4	104,5	118,2	144,3	175,0	205,5		
2001=100		100,0	101,9	108,2	122,4	149,4	181,3	212,8		
GDP (előző év=100)	105,2	104,1	104,3	104,1	104,9	104,2	103,9	101,3	124,9	
2001=100		100,0	104,3	108,6	113,9	118,7	123,3	124,9		

Tehát 1 százalék GDP növekedéshez:

gázolajfogyasztás	45,8/24,9	1,84
közúti áruteljesítmény	112,8/24,9	4,53

Csak a 2006-2008 évek közötti jövedékiadó valorizációjának elmaradása*

	2005.	2006.	2007.	2008.*	2006-2008
		1,039	1,08	1,059	1,1883251
Benzin		10	31	51	92
Gázolaj		10	38	62	110
Összesen		20	70	112	202

*Csak a jövedékiadóra eső ÁFA-val számolva!

Csak a 2006-2008 évek közötti jövedékiadó valorizációjának elmaradása

	2005.	2006.	2007.	2008.*	2006-2008
Fogyasztói árindex		1,039	1,08	1,059	1,1883251
Jövedéki adó					

3.sz. tábla folyt. (lefelé 4.)

Benzin	Ft/l	103,5	123
Gázolaj	Ft/l	85	101
Összesen			

*2008. július 1-től EU pénzügyminiszterek értelmezése szerinti

Indoklás a(z) 29. §-hoz: "A bioüzemanyagok gyártásának fejlesztéséről és közlekedési célú alkalmazásuk ösztönzéséről elfogadott 2058/2006. (III.27.) Kormányhatározat szerint Magyarországnak 2010-re el kell érnie energiatartalom alapján az 5,75 %-os részarányt. Ezt a célkitűzést hivatott támogatni az a hatályos rendelkezés, mely szerint, ha az üzemanyagban nincs legalább 4,4 % biokomponens, akkor magasabb adót kell felszámítani. A bekeverés aránya azonban nem lehet több, mint a szabvány szerinti 5 %. E fölé a bekeverési arány a bio részarány további növelése céljából a szabvány módosítása nélkül jelen pillanatban nem lehet menni, azonban a 4,4 % megemelhető 4,8 %-ra. (A bekeverési hibahatár miatt a pontosan 5 % technikailag nem írható elő.) A 4,8 %-os aránnyal az adókedvezmény literenként 0,40 Ft-tal növekszik (a jelenlegi kedvezményes 103,50 Ft/liter, illetve 85 Ft/liter adómérték marad, s ehhez képest lesz magasabb a bio nélküli adója, a benzinnél literenként 4,80 Ft-tal, a gázolajnál 3,90 Ft-tal).

Az előbbieken túl – elsősorban bevételi követelmények miatt – 10 %-os adóemelésre kerül sor a benzin, valamint az alkoholtartalmú italok (tömény szesz, sör, egyéb bor, pezsgő, köztes alkoholtermék) esetében. A benzin esetében az intézkedés literenkénti 11 Ft-os jövedéki adóemelést jelent, amelynek hatására a magyar benzinár a szlovák benzinárral kerül egy szintre.

3. sz. tábla folytatás (oldalra 1.)

Jövedéki- adó 2010- re valorizálva	2010-es valorizációs hiány, Ft/l	2010-es valorizációs hiány, md Ft	A 15 Ft/l jövedő hatás	A 20 Ft/l jövedő hatás	md. Liter, 2007 évi szint	Emelés hatása		
						6 %-os	7 %-os	
157,32	37,32	78			benzin	2,14	13,9	16,2
						Ft/l	6,498	7,581
129,20	31,85	102			Gázolaj	3,18	16,96212	19,78914
		180				Ft/l	5,334	6,223
					Összesen	Md Ft	30,9	36,0
	80,4		32,3	43,1				
	100,6		47,4	63,2				
	180,9		79,7	106,2				
	217,1		95,6	127,5				

3. sz. tábla folytatás (oldalra 2.)

Üzemanyag átlagár, 2009 éves*

<i>Teljes való- rizációval</i>	<i>Csak 15 Ft/l jöv adó +</i>	<i>Csak 20 Ft/l jöv adó +</i>
283,32	256,54	262,54
296,25	276,03	282,03

Üzemanyag átlagár, 2009 éves*

<i>Teljes való- rizációval</i>	<i>Csak 15 Ft/l jöv adó +</i>
283,804	257,02
296,73	276,51

Forrás: A jövedéki adó táblázat adatai a PM zárszámadási törvények és a költségvetési törvényjavaslatok, az inflációra vonatkozóan a KSH tény adatok.

(3. sz. táblázat)

5. sz. táblázat: Háztartási villamosenergia ára

VillEnÁrEUHázt

Electricity prices by type of user - Euro per kWh

[This indicator presents electricity prices charged to final consumers. Electricity prices ... more](#)

indic_en

Medium size households

hidden

Refresh

time geo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	:	:	:	:	:	:	:	0.1013	0.1068	0.1173	0,1186	:
EU-25	:	:	:	:	:	:	0.1002	0.1023	0.1077	0.1183	:	:
EU-15	0.1073	0.1050	0.1031	0.1027	0.1032	0.1036	0.1027	0.1042	0.1094	0.1205	:	:
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16)	:	:	:	:	:	:	0.1080	0.1103	0.1137	0.1203	0.1183	:
Belgium	0.1186	0.1182	0.1171	0.1184	0.1137	0.1120	0.1145	0.1116	0.1123	0.1229	0.1500	:
Bulgaria	:	:	:	:	:	:	0.0486	0.0537	0.0552	0.0547	0.0593	0.0685
Czech Republic	:	:	0.0475	0.0538	0.0642	0.0654	0.0660	0.0729	0.0829	0.0898	0.1060	0.1102
Denmark	0.0673	0.0681	0.0718	0.0781	0.0865	0.0947	0.0915	0.0927	0.0997	0.1170	0.1203	0.1239
Germany (including ex-GDR from 1991)	0.1256	0.1277	0.1191	0.1220	0.1261	0.1267	0.1259	0.1334	0.1374	0.1433	0.1299	0,1401
Estonia	:	:	:	:	0.0457	0.0550	0.0550	0.0576	0.0620	0.0635	0.0639	0.0712
Ireland	0.0795	0.0795	0.0795	0.0795	0.0883	0.1006	0.1055	0.1197	0.1285	0.1465	0.1559	0.1795
Greece	0.0627	0.0622	0.0564	0.0564	0.0580	0.0606	0.0621	0.0637	0.0643	0.0661	0.0957	:
Spain	0.0946	0.0929	0.0895	0.0859	0.0859	0.0872	0.0885	0.0900	0.0940	0.1004	0.1124	0.1294
France	0.0962	0.0949	0.0928	0.0914	0.0923	0.0890	0.0905	0.0905	0.0905	0.0921	0.0914	(p)
Italy	0.1682	0.1570	0.1500	0.1567	0.1390	0.1449	0.1434	0.1440	0.1548	0.1658	:	:
Cyprus	:	0.0549	0.0845	0.0990	0.0845	0.0915	0.0928	0.0915	0.1225	0.1177	0.1528	0.1336
Latvia	:	:	:	:	:	:	0.0487	0.0702	0.0702	0.0583	0.0802	0.0957
Lithuania	:	:	:	:	:	:	0.0535	0.0609	0.0609	0.0658	0.0729	0.0799
Luxembourg (Grand-Duché)	0.1060	0.1076	0.1056	0.1120	0.1148	0.1191	0.1215	0.1288	0.1390	0.1509	0.1421	:
Hungary	0.0553	0.0589	0.0622	0.0634	0.0723	0.0733	0.0794	0.0851	0.0896	0.1019	0,1277	0,1605
Malta	0.0587	0.0573	0.0609	0.0617	0.0631	0.0652	0.0636	0.0727	0.0904	0.0940	0.0945	:

*

Netherlands	0.0868	0.0884	0.0938	0.0978	0.0923	0.0970	0.1031	0.1102	0.1207	0.1400	0.1270	0.1400
Austria	0.0969	0.0979	0.0949	0.0945	0.0932	0.0926	0.0981	0.0964	0.0894	0.1050	0.1271	:
Poland	:	:	:	0.0710	0.0818	0.0775	0.0699	0.0823	0.0923	0.0945	0.0965	0.0883
Portugal	0.1250	0.1201	0.1194	0.1200	0.1223	0.1257	0.1283	0.1313	0.1340	0.1420	0.1410	0.1430
Romania	:	:	:	:	:	:	:	0.0655	0.0792	0.0855	0.0885	0.0814
Slovenia	0.0867	0.0895	0.0830	0.0837	0.0858	0.0833	0.0841	0.0861	0.0874	0.0887	0.0911	0.1070
Slovakia	:	:	:	:	:	:	0.1024	0.1123	0.1216	0.1292	0.1148	0.1294
Finland	0.0706	0.0656	0.0645	0.0637	0.0697	0.0738	0.0810	0.0792	0.0809	0.0877	0.0915	0.0974
Sweden	0.0673	0.0653	0.0637	0.0629	0.0701	0.0838	0.0898	0.0846	0.0876	0.1088	0.1085	0.1040
United Kingdom	0.1039	0.0966	0.1056	0.0996	0.1031	0.0959	0.0837	0.0836	0.0971	0.1254	0.1394	:
Croatia	:	:	:	:	:	:	:	0.0702	0.0759	0.0760	0.0798	0.0935
Norway	0.0926	0.0765	0.0720	0.0788	0.0927	0.1568	0.0985	0.1137	0.1101	0.1361	0.1179	:

:=Not available p=Provisional value

v1.2.1 (P) Online support Legal Notice

269,69 *
Ft/euró

5. sz. tábla – függőleges folytatás

5. sz. tábla: vízszintes folytatás (fent)

2008. %	2009, % német árhoz viszonyítva		2008, % német árhoz viszonyítva
100,0		<i>Paks</i>	
	100,0		100,0
107,7	114,6	0,0371	98,3

ELMŰ 2009 aug.

5. sz. tábla: vízszintes folytatás (2.)

6. sz. táblázat: Az ipari felhasználású villamosenergia ára az EU-ban

VillEnÁrEUipari

Refresh

hidden

prices by
type of
user - Euro
per kWh

[This indicator presents electricity prices charged to final consumers. Electricity prices ... more](#)

indic_en

Refresh

hidden

time geo	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU-27	:	:	:	:	:	:	:	0,0672	0,0752	0,082	0,0880	:
EU-25	:	:	:	:	:	:	0,0623	0,0672	0,0755	0,0825	:	:
EU-15	0.0663	0.0636	0.0625	0.0644	0.0620	0.0648	0.0634	0.0682	0.0766	0.0837	:	:
Euro area (EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16)	:	:	:	:	:	:	0.0667	0.0713	0.0774	0.0837	0.0883	:
Belgium	0.0746	0.0739	0.0734	0.0752	0.0760	0.0764	0.0755	0.0695	0.0830	0.0880	0.0988	:
Bulgaria	:	:	:	:	:	:	0.0409	0.0429	0.0460	0.0465	0.0557	0.0639
Czech Republic	:	:	0.0467	0.0473	0.0518	0.0499	0.0492	0.0601	0.0731	0.0783	0.1095	0.1057
Denmark	0.0512	0.0485	0.0504	0.0558	0.0639	0.0697	0.0631	0.0646	0.0724	0.0638	0.0785	0.0738
Germany (including ex-GDR from 1991)	0.0830	0.0791	0.0675	0.0669	0.0685	0.0697	0.0740	0.0780	0.0871	0.0946	0,0929	0,0975
Estonia	:	:	:	:	0.0465	0.0455	0.0455	0.0472	0.0511	0.0534	0.0514	0.0587
Ireland	0.0662	0.0662	0.0662	0.0662	0.0768	0.0762	0.0787	0.0896	0.0998	0.1125	0.1302	0.1314
Greece	0.0588	0.0583	0.0571	0.0571	0.0590	0.0614	0.0630	0.0645	0.0668	0.0698	0.0861	(p)
Spain	0.0620	0.0624	0.0636	0.0550	0.0520	0.0528	0.0538	0.0686	0.0721	0.0810	0.0915	0.1098
France	0.0596	0.0583	0.0567	0.0557	0.0562	0.0529	0.0533	0.0533	0.0533	0.0541	0.0590	(p)
Italy	0.0721	0.0646	0.0693	0.0919	0.0776	0.0826	0.0790	0.0843	0.0934	0.1027	:	:
Cyprus	:	0.0602	0.0878	0.1050	0.0903	0.0962	0.0818	0.0787	0.1114	0.1048	0.1405	0.1164
Latvia	:	:	:	:	:	:	0.0431	0.0409	0.0409	0.0443	0.0660	0.0896
Lithuania	:	:	:	:	:	0.0550	0.0513	0.0498	0.0498	0.0548	0.0829	0.0924

Luxembourg (Grand-Duché)	0.0725	0.0736	0.0709	0.0632	0.0645	0.0675	0.0690	0.0752	0.0845	0.0963	0.0999	:
Hungary	0.0500	0.0506	0.0510	0.0520	0.0595	0.0604	0.0654	0.0701	0.0753	0,0812	0,1119	:
Malta	0.0650	0.0635	0.0675	0.0683	0.0698	0.0636	0.0620	0.0706	0.0711	0.0897	0.1221	:
Netherlands	0.0566	0.0576	0.0669	0.0640	:	:	:	0.0806	0.0855	0.0920	0.0860	0.0950
Austria	0.0755	0.0763	:	:	:	:	0.0553	0.0621	0.0653	0.0786	0.0897	:
Poland	:	:	:	0.0492	0.0585	0.0566	0.0446	0.0506	0.0543	0.0541	0.0814	0.0857
Portugal	0.0712	0.0646	0.0643	0.0651	0.0665	0.0673	0.0684	0.0713	0.0817	0.0860	0.0895	0.0890
Romania	:	:	:	:	:	0.0405	0.0468	0.0769	0.0773	0.0842	0.0886	0.0811
Slovenia	0.0668	0.0679	0.0604	0.0603	0.0599	0.0582	0.0609	0.0611	0.0651	0.0750	0.0904	0.1063
Slovakia	:	:	:	:	:	:	0.0683	0.0703	0.0773	0.0932	0.1151	0.1416
Finland	0.0401	0.0389	0.0377	0.0372	0.0401	0.0566	0.0543	0.0527	0.0517	0.0542	0.0614	0.0663
Sweden	0.0392	0.0348	0.0375	0.0313	0.0310	0.0666	0.0520	0.0462	0.0587	0.0626	0.0688	0.0662
United Kingdom	0.0627	0.0619	0.0664	0.0661	0.0614	0.0539	0.0478	0.0570	0.0799	0.0950	0.0937	0.1077
Croatia	:	:	:	:	:	:	:	0.0556	0.0596	0.0597	0.0743	0.0853
Norway	0.0375	0.0344	0.0356	0.0344	0.0433	0.0560	0.0542	0.0528	0.0520	0.0724	0.0652	:

:=Not available p=Provisional value

v1.2.1 (P) Online support Legal Notice

6. sz. tábla: függőleges folyt.

6. sz. tábla – folytatás oldalra 1.

<i>EU-27- hez</i>	<i>Némethez</i>
2008	2008
100,0	

100,0

127,2	120,5
--------------	--------------

6. sz. tábla –folytatás oldalra 2.

7. sz. táblázat

Bányajáradék 2006-2010

Megnevezés	2007. évi tény				2008. évi tény				2009. évi előirányzat				2010. évi előirányzat				
	Mennyiség	Érték	Járadék-kulcs	Járadék	Mennyiség	Érték	Járadék-kulcs	Járadék	Mennyiség	Érték	Járadék-kulcs	Járadék	Mennyiség	Érték	Járadék-kulcs	Járadék	
	kt, MGJ	MdFt	%	M Ft	kt, MGJ	MdFt	%	M Ft	kt, MGJ	MdFt	%	M Ft	kt, MGJ	MdFt	%	M Ft	
1. Szénhidrogének																	
kőolaj	729,0	64,2	12,5	7 990,8	712,0	87,6	12,3	771,8	685,0	75,4	12,24	9 222,8	660,0	52,8	12,24	6 462,7	
földgáz	93,7	171,9		416,8	98,2	206,0		528,8	86,0	179,7		21 637,2	77,0	107,8		12 897,3	
egyéb (CO2)				49,2				53,9				40,0				40,0	
2. Kűlfejtéssel termelt nemfémes ásványi nyersanyag				5,0	1 413,6			5,0	1 731,0			5,0	2 000,0			5,0	2 000,0
3. Egyéb szilárd ásványi nyersanyagok és geoterm.energia				2,0	598,4			2,0	675,6			2,0	600,0			2,0	600,0
4. MOL befizetés																	25 000,0
Összesen				31				38				33 500,0					47 000,0
				468,8				761,1				33 500,0					47 000,0

Forrás: PM, költségvetési zárszámadások, illetve törvényjavaslat a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről,

Gázkompenzáció befizetés, MOL	82	78		
	000,0	427,6	60 000,0	0,0
	29	36		
MOL bányajár	407,6	100,6	30 860,0	19 360,0
Mol befizetés				25 000,0
	111	114		
MOL összesen	407,6	528,2	90 860,0	44 360,0

7. sz. tábla (fügőleges folytatás)

Járadék alapja	236	293	255	160
	100,0	600,0	100,0	600,0
MOL-nál marad	124	179	164	116
	692,4	071,8	240,0	240,0
Le MOL költség	27 000	28 000	29 000	30 000
MOL támogatás	97 692	151 072	135 240	86 240

		2007. tény	2008. tény	2009 várh.* (jan-szept tény)	2010. prog.
Kőolaj importár, USD/hordó (Ural Med)	Ft/ hazai	72,82	95,09	57,25	70,00
Árfolyam Ft/USD		183,68	172,31	208,22	190,00
Ft/hordó		13 376	16 385	11 921	13 300
Ft/t	88 066	98 578	123 034	87 855	98 021
Átszám: 7,37 barre = 1 tonna					
PJ összesen	134,8	129,5	46 918		

Új bányajáradék felosztása: 87,7 222 526

8. sz. táblázat

EU Energiagazdálkodás 2006

Main indicators in 'electricity, gas and hot water supply' (NACE 40),
Member States and Norway,
2006

	Number of persons employed	Number of enter-prises	Value added at factor cost (EUR million)	Turnover (EUR million)	Average personnel cost (EUR million)	Apparent labour productivity (EUR million)	Wage adjusted labour prod. Ratio (%)	Gross operating rate (%)
EU-27	1 227 400	22 200	392,4	212,8	46,7	147,0	314,4	14,0
BE	16 624	112	4 968,3	34 445,2	105,6	298,9	283,1	9,4
BG*	38 435	236	985,1	4 456,2	6,6	21,7	321,4	15,2
CZ	37 055	867	4 435,3	19 525,6	18,1	119,7	660,8	19,3
DK	13 805	1 865	3 031,7	18 479,3	48,2	219,6	455,3	13,1
DE	234 701	1 468	39 198,2	607,5	74,0	167,0	225,6	8,4
EE	6 655	189	423,1	1 112,7	11,2	63,6	566,8	31,3
ES	39 208	5 158	13 030,5	54 658,5	64,0	332,3	519,5	19,8
FR	159 946	2 582	23 260,5	73 837,6	64,5	145,4	225,3	17,5
IT	88 944	1 886	18 096,4	088,3	51,8	203,5	393,2	9,9
LV	13 050	269	317,2	1 041,5	9,1	24,3	266,2	19,0
LT	19 352	188	573,6	1 873,4	10,2	29,6	291,0	20,1
LU	946	48	253,2	1 858,9	77,7	267,6	344,4	9,7
HU	32 880	430	1 704,1	11 369,5	20,4	51,8	254,0	9,1
NL	19 207	520	4 982,9	35 517,4	60,8	259,4	426,5	10,7
AT	28 788	1 327	5 583,8	22 252,2	71,2	194,0	272,6	16,1
PL	156 943	1 321	7 824,7	31 260,6	15,4	49,9	324,3	17,4
PT	10 525	521	2 870,9	11 967,2	61,9	272,8	440,9	18,8
RO	96 012	292	1 868,4	10 070,1	9,1	19,5	213,3	9,9
SI	7 711	336	521,0	2 135,3	28,6	67,6	236,3	14,4
SK	25 875	179	2 471,8	7 195,7	13,8	95,5	691,2	29,4
FI	13 810	663	2 958,8	10 737,4	51,8	214,2	413,4	20,9
SE	29 155	1 291	6 346,3	22 825,0	59,8	217,7	363,9	20,3
UK	110 610	403	30 173,3	116,8	55,5	272,8	491,8	23,8
NO	14 465	937	5 384,9	13 609,0	68,9	372,3	540,5	32,2

* 2005

Note. EU-27 rounded estimate based on non confidential data. IE, EL, CY, MT: data not available or confidential.

Source: Eurostat (sbs_na_2a_el)

APEH adatok, társasági adóbevallás, 2006. évi tény (19. Villamosenergia-,gáz-,Gőz-,vízellátás)

Létszám , fő	cég, db	Nettó árbev. Md Ft	osztalék hozam	
HU	54193	877	2997,2799	7,68
Árfolyam Ft/euró, 2006 éves átlag, 264,27				
EUROSTAT adat forintósítva		3004,6178		

8. sz. tábla (vízszintes folytatás)

Apparent
labour
productivity %

0,72121	100,0
2,072016	287,3
0,115941	16,1
0,526936	73,1
1,338595	185,6
1,101859	152,8
0,167198	23,2
1,394065	193,3
0,461641	64,0
1,552531	215,3
0,079808	11,1
0,096807	13,4
1,965011	272,5
0,345788	47,9
1,84919	256,4
0,772968	107,2
0,199184	27,6
1,137026	157,7
0,104884	14,5
0,276916	38,4
0,278095	38,6
0,777509	107,8
0,782885	108,6
0,914174	126,8
0,940823	130,5

9. sz. táblázat

A távhőszolgáltatás összefoglaló adatai

6.2 táblázat

	Mértékegység	1990	1995	2000	2005	2006	2007
Távhőszolgáltató rendszerek száma	db	328	298	244	266	271	268
Hőtermelő létesítmények kapacitása	MW _{th}	18 818	16 389	12 487	10 271	9 724	9 768
Távfüttöt lakások száma	1000 db	645	650	646	662	653	650
Távfüttöt lakások részaránya az összes lakásból	%	16,6	16,4	15,8	15,8	15,5	15,5
Összes távfűtési csúcsigény	MW _{th}	8 598	7 884	6 350	5 564	5 634	5 266
Értékesített összes hő	TJ	83 514	73 405	56 477	50 101	46 200	40 449
Kapcsolt villamos energia termelés	GWh	2 227	2 869	3 386	5 716	6 280	6 267

A távhőfogyasztás megoszlása

Kivonat 6.3 táblázatból

		2005	2006	2007
Lakossági fűtés	TJ	22 562	20 265	17 279
Közületi fűtés	TJ	4 735	4 356	3 894
Lakossági használati melegvíz	TJ	6 575	6 462	6 017
Közületi használati melegvíz	TJ	471	461	423
Ipari hőfogyasztás	TJ	15 758	14 656	12 836
Összesen	TJ	50 101	46 200	40 449
Fenti adatok értékelése (Pavics)				
Lakosság összesen	TJ	29 137	26 727	23 296
Lakosság összesen	%	58,2	57,9	57,6

Forrás: Magyar Energia Hivatal, 2008. évi Tájékoztató Jelentés (63 és 64 oldal)

10. sz. táblázat

A hálózatfejlesztési beruházások alakulása a villamosenergia-szolgáltatóknál

Érték: millió forint

Tárgyévben megkezdett összes hálózatfejlesztési beruházás	Mértékegység	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	1997-től összesen
ebből:Fogyasztói hálózatfejlesztési hozzájárulás	Millió Ft	20 580	27 088	37 515	50 636	56 326	49 721	51 533	57 079	48 392	57 493	75 514	77 467	
Tárgyévben befejezett hálózatfejlesztési beruházás	Millió Ft	5 822	6 541	9 164	9 692	11 651	9 905	6 805	8 488	8 805	11 148	10 000	10 238	
Tárgyévben üzembe helyezett elosztóhálózat hossza	km	20 271	24 787	37 309	49 214	53 674	51 332	57 670	68 358	53 815	54 742	76 812	72 440	
		1 537	1 177	1 490	1 667	2 091	1 590	3 041	2 597	2 517	2 374	2 070	1 778	
Fogyasztóiár, előző év=100		1,183	1,143	1,1	1,098	1,092	1,053	1,047	1,068	1,036	1,039	1,08	1,061	
Árszorozók		1,91	1,67	1,52	1,38	1,27	1,20	1,15	1,08	1,039	1	0,92593	0,87269	
2006 évi áron fogyhálfejl hozzájárulás		11 124	10 934	13 926	13 414	14 767	11 922	7 823	9 137	9 148	11 148	9 259	8 935	131 537

Forrás: Magyar Energia Hivatal, 2006. évi évkönyv és 2008 évi évkönyve

11. sz. táblázat: Paks ármérséklő hatása

A 2006. és 2007. évi adatok, az erőművek által értékesített villamos energiáról

Erőmű	Milliárd kWh	Átlagár Ft/kWh	Árbevétel milliárd Ft	Milliárd kWh	Átlagár Ft/kWh	Árbevétel milliárd Ft	Milliárd kWh*	Átlagár Ft/kWh	Árbevétel milliárd Ft
	2006. év			2007. év			2008. év		
Borsodi Erőmű	0,213	22,67	4,821	0,300	22,74	6,834			
Tiszapalkonyai Erőmű	0,314	19,03	5,967	0,281	15,98	4,494			
AES Tisza Erőmű	1,796	25,86	46,462	1,984	23,54	46,702			
Ajkai Erőmű	0,090	19,50	1,755	0,105	21,25	2,237			
Budapesti Erőmű	1,551	20,29	31,472	1,656	19,71	32,637			
Csepeli Áramtermelő	1,661	22,42	37,240	2,166	21,20	45,937			
Debreceni Komb.C.	0,526	16,35	8,600	0,590	17,86	10,537			
Dunamenti	3,310	21,95	72,636	4,115	20,90	85,998			
ISD POWER Kft.	0,102	12,92	1,313	0,119	12,14	1,441			
Gázturbina	0,004	21,17	0,090	0,006	21,73	0,126			
Mátrai Erőmű*	4,674	11,98	55,981	5,184	12,96	67,206			
Paksi Atomerőmű**	12,603	8,69	109,546	13,767	8,79	121,071	13,968	10,16	126,969
Pannon	0,203	23,11	4,687	0,203	23,98	4,875			
Vértes***	1,235	10,91	13,474	1,286	15,22	19,571			
Összesen (önfogyasztás nélkül)	28,283	13,93	394,045	31,763	14,16	449,667	31,251	17,05	532,779

CO2 öt erőműre

14,7 18,01 265,4

Paks nélküli adatok **15,679** 18,14 **284,499** **17,996** 18,26 **328,596** **17,283** 23,48 **405,810**

Paks országos átlag adagtokkal számolva:

Paks hatása **12,603** 18,14 **228,688** **13,767** 18,26 **251,374** **13,968** 23,48 **327,964**

Paks ármérséklő hatása (különbség)

9,45 119,1

9,47 130,3

13,32 201,0

MVM csoport aránya %

48,93

31,22

47,39

31,28

*2008-tól önfogyasztással korrigálva

Paks adózás előtti eredmény

2,80

8,14

Paks %

termelésben

44,56

43,34

Paks átlagár/többi

%

47,90

48,16

Forrás: Magyar Energia Hivatal (adatai alapján számolva)

*Bányajáradékot a lignit termelése után elengedték, ez több milliárd Ft összegű bányajáradék bevétel kiesést jelentett a költségvetés számára, ami az EU előírások szerint illegális támogatásnak minősül!

2006-ban és 2007-ben is **22,8-22,8 milliárd forintot fizetett be a "Központi Nukleáris Alapba, az előirányzat szerint.

*** Vértesi erőműben 2007-től biomassza tüzelést vezettek be és ennek ösztönzése céljából nőtt az átlagár

A fentiekon kívüli közcélú erőművek és önfogyasztás

4,614

Egyéb termelők

2,794

Import

13,266

Export

6,058

Import-export

szaldó

7,208

Végösszesen

42,899

11. sz. tábla folyt. (függőleges 2.)

Hosszútávú szerződések

<i>Erőmű neve</i>	<i>Többségi tulajdonos</i>	<i>Névleges teljesítmény (megawatt)</i>	<i>Futamidő vége az utolsó egységre</i>
<i>Paks</i>	<i>MVM (magyar)</i>	<i>4x475 =1900</i>	<i>2017. XII. 31.</i>
<i>Mátra</i>	<i>RWE (német)</i>	<i>3x212=636</i>	<i>2016. XII. 31.</i>
<i>Dunamenti F</i>	<i>Suez-Electrabel (francia-belga)</i>	<i>6x215=1290</i>	<i>2010. XII. 31.</i>
<i>Dunamenti G2</i>	<i>Suez-Electrabel (francia-belga)</i>	<i>156+25+60=241</i>	<i>2015. XII. 30.</i>
<i>Tisza II.</i>	<i>AES (amerikai)</i>	<i>4x215=860</i>	<i>2016. XII. 31.</i>
<i>Pécs</i>	<i>Dalkia (francia)</i>	<i>1x35=35</i>	<i>2010. XII. 31.</i>
<i>Kelenföld</i>	<i>EdF (francia)</i>	<i>1x136=136</i>	<i>2011. XII. 31.</i>
<i>Újpest</i>	<i>EdF (francia)</i>	<i>74+36=110</i>	<i>2021. XI. 30.</i>
<i>Kispest</i>	<i>EdF (francia)</i>	<i>74+36=110</i>	<i>2024. VII. 30.</i>
<i>Csepel</i>	<i>ATEL (svájci)</i>	<i>2x139+118=396</i>	<i>2020. XII. 31.</i>

Forrás: MVM

11. sz. tábla folyt. (oldalra 1.)

CO2 korrekció számítás

CO2 kiosztás, et	CO2et/mdkWh	CO2 értéke, md Ft**	CO2 Ft/kWh	Árnövekedés %	CO2kg/kWh	Elvonható, md Ft
2007						
204,5	680,6	2,6				
191,6	681,4	2,4				
775,9	391,1	*	4,91	20,9		20
431,0	4 094,0	5,4				
964,3	582,2	12,1				
523,3	241,6	*	3,03	14,3		25
256,6	435,0	3,2				
1 306,9	317,6	*	3,99	19,1		40
1 128,0	9 505,9	14,2				
2,7	455,5	0,0				
5 072,9	978,5	*	12,29	94,8		
	0,0	0,0				
232,3	1 142,7	2,9				
1 564,8	1 217,2	*	15,29	100,4		
12 654,8	398,4	159,0			0,398163	
9 243,8	627,3	18,0	1,22	6,8		
12 654,841					0,703201	

*Fűtőerőművek torzítása miatt, a többi erőmű nem értékelhető!

**7,42 euró/CO2, 262,02 Ft/euró, akkor 24,6 md Ft, az 50 euró/CO2, 2008. évi 251,25 Ft/euró árfolyamon számolva 159 milliárd Ft értéket kapunk, melyből a lakossági távfűtésre és egyéb korrekciókra számolva 2008-ben utólag 100 milliárd Ft befizetés számlázható ki, 2009-re pedig nettó 150 milliárd Ft nettó bevétel érhető el.

Egy kWó villamosenergia előállításakor földgáztüzelés esetén kb. 400 gramm, széntüzelés esetén 900–1200 gramm CO2 keletkezik.

4,878049

11. tábla folyt. (vízszintes 2. alatti rész)

MtCO2
26,9

md. Ft
52,30

